



Natuurmonumenten



**RESULTATEN VAN BROEDVOGELINVENTARISATIES IN  
BINNEN- EN BUITENDIJKSE TERREINEN VAN  
NATUURMONUMENTEN BIJ RIVIER DE EEM IN 2020**

**RESULTATEN VAN BROEDVOGELINVENTARISATIES IN  
BINNEN- EN BUITENDIJKSE TERREINEN  
VAN NATUURMONUMENTEN BIJ RIVIER DE EEM IN 2020**

Marc van Houten



**VOGELWERKGROEP HET GOOI EN OMSTREKEN**

Hilversum, 2020

Uitgave: 286

© Copyright 2020 – Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken Hilversum.

Overname van gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

'Als je echt weet wat er allemaal is, en was,  
dan gaat het pijn doen om buiten te lopen'.

Caspar Janssen  
*Caspar loopt*  
2019

# INHOUD

	Blz.
<b>SAMENVATTING</b>	
<b>1 INLEIDING</b>	6
<b>2 OPPERVLAKTE EN TERREINBESCHRIJVING</b>	6
2.1 De Helling	7
2.2 Uiterdijken	7
2.3 Zwarte Noord	8
2.4 Bruggematen	8
2.5 Wolkenberg	8
<b>3 METHODE</b>	9
<b>4 WEERSOMSTANDIGHEDEN</b>	10
<b>5 RESULTATEN</b>	11
5.1 De Helling	11
5.1.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	11
5.1.2 Waarnemingen van niet-broedvogels	12
5.1.3 Andere waarnemingen	14
5.2 Uiterdijken	14
5.2.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	14
5.2.2 Waarnemingen van niet-broedvogels	16
5.2.3 Andere waarnemingen	19
5.3 Zwarte Noord	19
5.3.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	19
5.3.2 Waarnemingen van niet-broedvogels	21
5.3.3 Andere waarnemingen	22
5.4 Bruggematen	23
5.4.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	23
5.4.2 Waarnemingen van niet-broedvogels	24
5.4.3 Andere waarnemingen	24
5.5 Wolkenberg	25
5.5.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	25
5.5.2 Waarnemingen van niet-broedvogels	27
5.5.3 Andere waarnemingen	29
<b>6 PREDATIE EN DROOGTE</b>	29
<b>7 VERRUIGING EN VERTRAGEN VAN DROOGVALLEN</b>	30
<b>8 DANKZEGGING</b>	31
<b>9 GERAADPLEEGDE LITERATUUR</b>	31

## BIJLAGEN

- Bijlage 1 Soorten en territoria van broedvogels van De Helling in 1999 t/m 2020.
- Bijlage 2 Soorten en territoria van broedvogels van de Uiterdijken in 2005 t/m 2020.
- Bijlage 3 Soorten en territoria van broedvogels van de Zwarte Noord in 2006 t/m 2020.
- Bijlage 4 Soorten en territoria van broedvogels van de Bruggematen in 2008 t/m 2020.
- Bijlage 5 Soorten en territoria van broedvogels van de Wolkenberg in 2009 t/m 2020.
- Bijlage 6 Territoriakaarten per soort in 2020.
- De Helling
  - Uiterdijken
  - Zwarte Noord
  - Bruggematen
  - Wolkenberg

## SAMENVATTING

In 2020 zijn de reservaten in eigendom van Natuurmonumenten langs rivier de Eem geïnteriseerd op broedvogels. Het gaat om de volgende gebieden: De Helling, Uiterdijken, Zwarte Noord, Bruggematen en Wolkenberg. Het betreft een voortzetting van het onderzoek wat in 1999 is gestart. In al die jaren zijn alle aanwezige vogels op dezelfde gestandaardiseerde wijze gemonitord en beschreven door de auteur.

Per gebied zijn vijf bezoeken gebracht in de periode april-juni. In De Helling (16,5 ha) hebben in 2020 twaalf verschillende broedvogelsoorten gebroed met een totaal van 31 territoria. Van de primaire weidevogelsoorten kwamen een paar scholekster, een paar kievit en zes paren grutto's voor. Kluten kwamen met drie paren voor. Rode lijst soorten zijn slobend en grutto.

In de Uiterdijken (32,5 ha) hebben veertien verschillende broedvogelsoorten gebroed met 68 territoria. Hiervan broedgevallen van vijf paren kieviten, 24 paren grutto's en twee paren tureluurs. Opvallende soort was smient waar een territorium van kon worden vastgesteld. Smient, slobend, grutto en tureluur zijn broedvogels van de Rode lijst.

De Zwarte Noord (11 ha) herbergde 69 broedgebieden met zestien soorten broedvogels met onder andere tien paren kieviten, twintig paren grutto's, een paar watersnip en vijf paren tureluurs. Rode lijst soorten zijn zomertaling, slobend, grutto, watersnip en tureluur.

In de Bruggematen (15 ha) verbleven acht verschillende broedvogels met een totaal van 24 territoria. Hiervan waren er zeven paren kieviten en twee paren tureluurs. Totaal waren er acht broedvogelsoorten. In dit gebied zijn slobend en tureluur Rode lijst soorten

In de Wolkenberg (13 ha) verbleven achttien verschillende broedvogels met een totaal van 49 territoria. Primaire weidevogelsoorten zijn vijf paren kieviten, een paar grutto en twee paren tureluurs. Rode lijst soorten zijn slobend, grutto en tureluur. Opvallende broedvogels waren bruine kiekendief en twee paren kleine plevieren.

Extreme predatie is dit jaar geconstateerd in De Helling, Uiterdijken en Zwarte Noord. Niet-broedvogels en andere faunistische elementen zijn beschreven. Suggesties en aanbevelingen voor het beheer worden gegeven.

# 1 INLEIDING

Traditioneel zijn in het voorjaar van 2020 op verzoek van Natuurmonumenten vijf binnen- en buitendijkse terreinen langs rivier de Eem geïnventariseerd op broedvogels. Deze gebieden zijn in eigendom van Natuurmonumenten.

Vogelgegevens die op een gedetailleerd schaalniveau zijn verzameld lenen zich voor beheerevaluaties en -planningen en ecologische interpretaties. Zoals in alle voorgaande jaren wordt in dit rapport verslag gedaan van de resultaten uitgevoerd door de auteur.

# 2 OPPERVLAKTE EN TERREINBESCHRIJVING

De totale geïnventariseerde oppervlakte van de vijf gebieden is gelijk gebleven aan die van voorgaande jaren (Figuur 1). Wel hebben twee objecten te maken gehad met naamsveranderingen. Beide gebieden liggen aan de westzijde van rivier de Eem waar een weidevogeldoelstelling geldt. Het betreft De Helling (16,5 ha), tot 2020 Buitenvaart Noord genaamd, en Uiterdijken (32,5 ha), oude naam tot 2020 Buitenvaart Zuid. Aan de oostzijde van de Eem bevinden zich Zwarte Noord (11 ha), met een weidevogeldoelstelling, Bruggematen (15 ha) en Wolkenberg (13 ha) die de doelstelling Vochtig Hooiland hebben.

*Figuur 1. Ligging en begrenzing van de geïnventariseerde gebieden in 2020.*



## 2.1 De Helling

Als grasland valt De Helling onder het type vochtig weidevogelgrasland. Percelen worden van elkaar gescheiden door een aantal sloten. Aan de noordzijde ligt een ondiepe plas met slikranden. In de winter 2019/2020 zijn alle rietoevers in en rond het gebied verwijderd om meer openheid te creëren. Begin april viel op hoe plas-dras het onderaan de oostelijke dijkvoet was.

Vanaf begin mei waren aan de oostzijde van de twee centrale percelen en het zuidelijkst perceel boterbloemrijk. Vanaf dezelfde periode stond het meest westelijke perceel, nabij de jachthaven, geel van de paardenbloemen. Nadat er tijdens de telling van 21 mei bleek dat er geen broedvogels meer in de graspercelen verbleven is De Helling in de laatste week van mei gemaaid en het maaisel afgevoerd. Nabij de sloten en de plas is niet gemaaid. Daarnaast is langs de noordelijkst gelegen sloot een ruim deel van maaien gespaard. In verband met de droogte is begin juni voor twee weken een peilverhoging ingezet om vogels foerageergelegenheid te geven. Dit gaf een tijdelijk effect. Steltlopers, met name Kievit, grutto en tureluur, en spreeuwen gebruikten de overgestroomde randjes om te foerageren. Maar dit werkte slechts kortstondig, al na enkele dagen zijn weinig voedsel zoekende vogels waargenomen.

## 2.2 Uiterdijken

Dit terrein is duidelijk herkenbaar als Eemuiterswaard. De percelen worden van elkaar gescheiden door sloten en een aantal dwarsdammen. Het object heeft veel microreliëf. Aan de zuidzijde hebben twee geulen aansluiting op rivier de Eem, waardoor gebiedsvreemd water het gebied kan binnenstromen. Aan de voet van de noordelijke Zomerdijk, in het centrale deel en iets ten noorden van de Eem inlaat bevinden zich enkele plas-dras landjes die het hele telseizoen nat bleven. Smalle rietstroken zijn langs de Eem en Buitenvaart te vinden. In verband met de droogte is in mei het waterpeil extra verhoogd. Matig verspreid verschenen in het zuidelijk deel in de tweede helft van april de eerste pinkster- en boterbloemen, met name aan de westelijke kant. Ook is toen fluitenkruid langs een zuidelijke sloot opgemerkt. Begin juni waren in alle natte delen moerasvergeet-mij-nietjes te vinden. De eerste zwanenbloemen zijn begin juni in het noordelijke plas-dras gebied gezien. Nabij de noordelijke rietstrook, tegen de Zomerdijk aan, groeide koolzaad.



Eind april verbleven zo'n 30 volwassen schapen en eenzelfde aantal jonge dieren op de Zomerdijk, op de Eemkade hoedde een herder met zijn hond ongeveer 80 schapen. Vanaf de tweede helft van mei is vee uitgeschaard. Op een redelijk in het noorden liggend perceel verbleven veertien stuks roodbont jongvee. Vanuit praktisch



oogpunt zijn 21 stuks roodbont jongvee in het zuidelijk deel ingezet omdat hier door steenpuin maaien onmogelijk is. Deze beweiding is ingezet om de grasgroei te remmen en daarmee geschikt te houden voor kuikens. Dit trekt vaak kuikens van kievit en tureluur aan, grutto's zijn minder gecharmeerd van beweiding. In de tweede week van juli is, na grondige check, een deel gemaaid.

### **2.3 Zwarte Noord**

De Zwarte Noord is een Eemouterwaard, gelegen aan de oostzijde van rivier de Eem. Het bestaat uit nat grasland. Met name het zuidelijke deel, met veel pitrus, heeft het hele seizoen meer 'plas' dan 'nat' gestaan. Door de droogte van vorig jaar heeft inklink plaatsgevonden in drie centrale percelen. Tijdens het winterhalfjaar zijn hier grote plassen ontstaan. In het noordoostelijk deel ligt een kleine ondiepe plas met wat slikranden en een smalle rietkraag. Het meest zuidelijke perceel was rijk aan pitruspollen met hier en daar pinkster- en boterbloemen. Moerasvergeet-mij-nietjes kwamen in de meeste percelen voor, met name rond de sloot nabij het beheerpad in het centrum kleurde begin juni blauw. Het meest noordelijke perceel was begin juni compleet geel van de grote ratelaar. De centrale percelen zijn opvallend kort begraasd door met name brandganzen.

### **2.4 Bruggematen**

Dit gebied maakt als Eemouterwaard deel uit van het buitendijkse systeem. In het gebied heerst een schakering van natuurgrasland, riet, moeras en water. Ondanks dat het waterpeil ten opzichte van vorig jaar verhoogd is waren na begin mei alle kleine poelen opgedroogd. Het aantal pitruspollen in het centrum van het gebied lijkt toe te nemen. Begin mei stond het tweede perceel vanaf zuid vol rode klaver en boterbloemen. Langs sommige oevers waren gele lissen te zien. De ontwikkeling van kruiden, zoals knoepkruid en grote ratelaar, verloopt matig.

### **2.5 Wolkenberg**

Het grootste deel van deze uiterwaard bestaat uit grasland, rietvegetatie, moeras en water. Rond de vierkante plas in het noorden bevindt zich op sommige plaatsen een smalle rietstrook en pitrus. Iets zuidelijker liggen twee verlande voormalige kleiputten, riet-, biezen- en zeggeveldjes en wat plas-dras landjes. Langs de Eem staan een reeks knotwilgen. De slenk die zich in het westelijk deel van het gebied bevindt staat in open verbinding met de Eem. Tot half mei zijn er overstromingen vanuit de rivier geweest. In de tweede helft van april tot half juni verbleven er vijf schapen in het noordwesten naast de plas. Begin april zijn er vier schapen in het meeste zuidelijke grasperceel uitgeschaard. Het meest noordelijk perceel en een perceel ten zuiden van de slenk stonden begin mei vol boterbloemen. Op 5 juni is de start gezien van bloeiende zwanenbloemen naast een van de noordelijke rietveldjes.

### 3 METHODE

De inventarisaties zijn uitgevoerd overeenkomstig de hiervoor geldende Sovonrichtlijnen van de BMP-methode (Vergeer *et al.* 2016). Dit is gelijk gebleven aan die van alle voorgaande jaren. In de periode van begin april tot half juni zijn er in de vijf gebieden elk vijf volledige bezoeken gebracht in de vroege ochtend. Met behulp van verrekijker en telescoop zijn vanaf de wegen, dijken en kades alle percelen, sloten en plassen systematisch afgezocht. Voor de delen die ver lagen, of lastig te bekijken zijn beperkte insteken gemaakt. Vrijwel alle waarnemingen zijn ingetekend op een veldkaart, met vermelding van soort, geslacht en gedragscode. Er zijn eveneens gegevens verzameld van niet broedvogels en andere faunistische elementen en zijn er aantekeningen gemaakt van het agrarische grondgebruik en werkzaamheden. De gegevens zijn ingevoerd in de databases van het BMP-project van Sovon.

De verdeling van de inventarisaties over de maanden, de periode van de dag en de duur van elke telling zijn vermeld in Tabel 1.

	DE HELLING		UITERDIJKEN	
Datum	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)
10-04	7:05-8:10 uur	65	8:25-10:15 uur	110
25-04	6:30-7:50 uur	80	8:05-9:30 uur	85
09-05	6:05-7:15 uur	70	7:00-8:45 uur	105
21-05	5:35-6:10 uur	35	6:35-8:00 uur	85
06-06	5:15-6:05 uur	50	6:20-7:55 uur	95
<b>Totaal</b>		300		480

	ZWARTE NOORD		BRUGGEMATEN		WOLKENBERG	
Datum	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)
09-04	6:55-8:00 uur	65	8:10-8:40 uur	60	8:50-10:00	70
26-04	8:00-9:20 uur	80	9:30-10:20 uur	50	10:40-11:55	75
10-05	5:50-7:00 uur	70	7:10-7:45 uur	35	7:55-9:20	85
23-05	5:35-6:45 uur	70	8:15-8:40 uur	25	6:55-8:05	70
05-06	5:55-7:05 uur	70	7:15-7:45 uur	30	8:10-9:15	65
<b>Totaal</b>		355		200		365

**Tabel 1.** Veldbezoeken, inventarisatietijd en telduur in De Helling, Uiterdijken, Zwarte Noord, Bruggematen en Wolkenberg in 2020.

In 2020 is 5:00 uur besteed aan inventarisatie in De Helling, Uiterdijken 8:00 uur, Zwarte Noord 5:55 uur, Bruggematen 3:20 uur en Wolkenberg 6:05 uur.

## 4 WEERSOMSTANDIGHEDEN

Het weer is van invloed op de zang- en baltsintensiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Bijgaand een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2020 aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI.

Met een gemiddelde temperatuur van 6,4°C tegen 3,4°C normaal was de winter 2019-2020 uitzonderlijk zacht. Daarmee was deze winter de op één na zachtste winter sinds het begin van de metingen in 1901. De winter als geheel was vrij nat met een landelijk gemiddeld 245 millimeter tegen 195 millimeter normaal, hetgeen vooral voor rekening kwam van de record natte februari. In februari viel er gemiddeld over het land 147 millimeter neerslag, terwijl 55 millimeter het langjarig gemiddelde is. Met landelijk gemiddeld 192 uren zon tegen een langjarig gemiddelde van 196 uur scheen de zon ongeveer de normale hoeveelheid van de tijd.

Met een gemiddelde temperatuur van 10,3°C in De Bilt tegen 9,5°C normaal was de lente van 2020 vrij zacht, hetgeen vooral voor rekening kwam van april. De lente was zeer droog met gemiddeld over het land 77 millimeter neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 172 millimeter. Maart was al vrij droog met gemiddeld 51 millimeter tegen 68 millimeter. April en mei waren zelfs zeer droog met 11 millimeter, tegen 42 millimeter normaal, en 15 millimeter tegen 61 millimeter normaal. Beide goed voor een plaats in de top 10 droogste april- en meimaanden. Met gemiddeld over het land 805 uren zon tegen 517 uren zon normaal was het de zonnigste lente sinds het begin van de metingen.

Met een gemiddelde temperatuur van 17,5°C was de afgelopen junimaand zeer warm. Normaal is 15,6°C gemiddeld. Juni 2020 kunnen we ook zeer zonnig noemen. Gemiddeld scheen over het land de zon 232 uren tegen 201 normaal. Juni was natter dan normaal: 86 millimeter neerslag tegen 68 millimeter normaal.

De dagen van inventariseren zijn zo gekozen dat getracht is dat de weersomstandigheden gunstig waren. Op geen van de data viel regen en was het niet extreem koud. Ook het zicht was uitstekend en de wind kwam nooit verder dan tot matig.



## 5 RESULTATEN

### 5.1 DE HELLING

In De Helling hebben in 2020 twaalf verschillende broedvogelsoorten gebroed met een totaal van 31 territoria. Het laagste aantal broedgebieden in 22 jaar broedvogels inventariseren in dit gebied. Kuifeend, scholekster zijn terug als broedvogelsoort. Wintertaling en tureluur(!) konden geen geschikt broedgebied vinden. Meerkoet en grutto stonden in de top twee van broedvogels die het meest voorkwamen.

Dit jaar twee broedvogelsoorten van de Rode lijst (Kwak *et al.* 2018). Deze kwetsbare broedvogels zijn slobbeend en grutto. Soorten van de Oranje lijst (SOVON 2014), 22 soorten die nog niet aan de criteria van de Rode lijst voldoen maar waarvan wordt aangenomen dat ze dat in de nabije toekomst wel zullen gaan doen, zijn scholekster, kluut en Kievit.

#### 5.1.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

##### **Bergeend** 1 territorium

Vorig jaar nog twee territoria, dit jaar een. De plas blijft aantrekkelijk als broedgebied: voldoende rust, bescherming en voedsel. Buiten de reguliere tellingen is in de tweede week van juni een familie met negen jongen in de plas waargenomen.

##### **Krakeend** 4 territoria

Vier territoria zijn gekarteerd in het zuidelijk deel van De Helling. Vorig jaar nog twee broedparen.

##### **Wilde eend** 2 territoria

Twee territoria dit jaar zijn er twee minder dan in 2019.

##### **Slobbeend** 2 territoria

Dit jaar het derde jaar op rij met twee broedende slobbeenden.



##### **Kuifeend** 1 territorium

Na vier jaar eindelijk weer een territorium van deze eend.

##### **Meerkoet** 8 territoria

Acht broedgebieden van de meerkoet verspreid over dit telgebied. Vorig jaar nog zes.

### **Scholekster** 1 territorium

Gelukkig weer een territorium voor deze weidevogel, na een jaar zonder.

### **Kluut** 3 territoria

Vanaf begin mei was er een neerslagtekort, waardoor de waterstand van de plas sterk afnam, met een forse toename van het slikveld tot gevolg. Twee nesten op de drooggevalle grond zijn op 9 mei gezien. Opvallend was dat rond de nesten een soort rand of 'ringdijk' gebouwd was. Wel bekend is dat kluten hun nesten ophogen bij dreigend gevaar, als minuscule terpjes bij hoog water. Bij het opstaan van een van de broeders werden duidelijk zichtbaar de geelbruine eieren gekeerd. Op het slik foerageerden die ochtend acht kluten. Tijdens latere telrondes, op 21 mei en 6 juni, was het stil in De Helling en op het slik. Geen kluut of nest te zien. Gelukkig is er na de laatste telronde toch nog een nest uitgekomen. Op 3 juni is een paar met drie juvenielen waargenomen. Vorig jaar nog acht territoria.

### **Kievit** 1 territorium

Dit jaar een erbarmelijk laag aantal broedgebieden voor de kievit. Het laagste ooit. Vorig jaar konden er nog vijf broedgevallen worden bijgeschreven. Het enige territorium lag aan de rand van het slikveld. Op 3 juni is een adulte vogel met een pul nabij de plas waargenomen.



### **Grutto** 6 territoria

Ook voor deze weidevogel was het kommer en kwel. In 2019 nog elf, dit jaar zes territoria. Reden om na half mei te alarmeren was er niet.

### **Witte kwikstaart** 1 territorium

Het derde jaar op rij met een territorium. Op 21 mei is een adulte vogel gezien die twee juvenielen op de slikplaat voederde.

### **Rietgors** 1 territorium

Een broedgebied voor deze weinig kieskeurige rietvogel. In 2019 verbleven twee paren in dit telgebied. Vanaf 2008 laat deze vogel een afname zien.

## **5.1.2 Waarnemingen van niet-broedvogels**

*Grote Zilverreiger* Op 21 mei is deze soort voor de eerste keer waargenomen in 22 jaar broedvogelinventarisaties in dit telgebied.

*Blauwe Reiger* Een van de twee door het gras jagende blauwe reigers had op 25 april een bruine rat te pakken die vervolgens eenvoudig werd verorberd. Op 9 mei is een struinende vogel gezien.

*Purperreiger* Deze fantastische soort koesterde zich op 6 juni in de zon.

*Grauwe gans* Op 10 april verbleven er dertien grauwe ganzen in De Helling en op 25 april zeventien vogels. Op 9 mei zijn er dertien geteld.

*Brandgans* Op 25 april waren er 54 brandganzen te zien en een dode vogel in het centrum van De Helling. Een paartje verbleef op 9 mei in het gebied.

*Bergeend* Drie paren van deze kleurige vogel verbleven op 25 april in de plas en twee solitaire mannetjes in het grasland.

*Krakeend* Tijdens de eerste teldag, op 10 april, is een paar in de plas gezien.

*Smient* Een paartje is op 10 april langs een slootkant gespot. Een geldige waarneming maar zeker geen broedvogel.

*Wintertaling* Vorig jaar nog broedvogel in dit telgebied. Twee paren van deze fraaie eendensoort zijn op 10 april in de plas te zien.

*Rode Wouw* Deze stijlvolle roofvogel trok op 10 april over richting oost.

*Buizerd* Op 10 april vloog een Buizerd over het zuidelijk deel van het gebied.

*Meerkoet* Twaalf van deze vogels verbleven op 10 april in de plas.

*Scholekster* Een duttende scholekster stond op 9 mei op het noordelijke slikveld.

*Kluut* Op 10 april verbleven er zeven kluten in de plas. Twee vogels zijn er op 25 april waargenomen en later wegvliegend richting oost.

*Kievit* Deze soort wordt eigenlijk nooit genoemd in deze paragraaf. Op 6 juni verbleven er zeventien adulte exemplaren in de plas.

*Watersnip* Vier foeragerende vogels zijn op 10 april ontdekt.

*Grutto* Tijdens de eerste telling, op 10 april, verbleven er zo'n 84 grutto's in de plas. Er zijn eerste tellingen geweest dat dit er (veel) meer waren. Drie vogels zijn op 25 april gezien. Tijdens de derde telling, op 21 mei, is een grutto gezien, foeragerend langs een sloot. Op 6 juni, de laatste teldag, verbleven er 112 adulte grutto's in de plas. Dat dit het hoogste aantal in dit teljaar is geeft te denken.

*IJslandse grutto* Op 10 april zijn er tien IJslandse grutto's in de plas geteld.

*Tureluur* Dit jaar geen broedgevallen van deze soort. Op 10 april foerageerde er vier tureluurs in de plas en op 6 juni waren dat 24 volwassen vogels.

*Zwartkopmeeuw* Twee van deze chique meeuwen foerageerden nabij de groep kokmeeuwen op 6 juli nabij de noordelijke plas.

*Kokmeeuw* Tijdens de tweede teldag, op 25 april, is een kokmeeuw gesignaleerd, ook op 9 mei is een exemplaar gezien. Tijdens de laatste telling, op 6 juni, verbleven er 77 kokmeeuwen in de plas.

*Kleine Mantelmeeuw* Deze soort is op 10 april begeleid door een grutto het gebied uitgejaagd. Twee van deze vogels verbleven langs de noordelijk plas op 25 april.

*Visdief* Tijdens de telling van 9 mei zijn twee roepende visdieven gezien op het slikveld. Beiden vlogen later noordwaarts.

*Houtduif* Twee foerageerde houtduiven zijn op 6 juni gespot.

*Graspieper* Op 10 april is een groepje foeragerende graspiepers gezien.

*Spreeuw* Op 6 juni foerageerden er zeker 125 exemplaren van deze soort op het natte gras ten zuiden van de plas.

### **5.1.3 Andere waarnemingen**

*Haas* Op 10 april verbleven er negen hazen in het gebied en op 25 april zeven dieren. Tijdens de derde telronde, op 9 mei, zijn er drie geteld en op 23 mei vijf exemplaren. Tot slot zijn er elf dieren op 6 juni waargenomen.

*Mol* In het gebied bevonden zich molshopen.

*Groene kikker* Tijdens de tweede teldag, op 25 april, zijn er groene kikkers in het noordelijke deel gehoord en daarna elke telling.

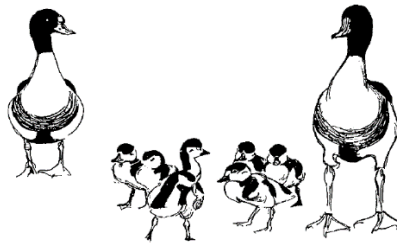
## **5.2 UITERDIJKEN**

Veertien verschillende broedvogelsoorten bevolkten 68 territoria de Uiterdijken. Drie soorten en twee territoria minder ten opzichte van vorig jaar. Smient kon na twaalf jaar weer worden bijgeschreven. Kuifeend, waterhoen, veldleeuwerik en graspieper konden niet meer worden toegevoegd. De twee meest voorkomende broedvogels in 2020 zijn grutto en meerkoet. Broedvogels van de Rode lijst zijn smient, slobbeend, grutto en tureluur. Scholekster en Kievit staan op de Oranje lijst.

### **5.2.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten**

#### **Bergeend 1 territorium**

Tijdens de tweede telronde, op 25 april, is in de Eem inlaat gezien hoe een territoriaal mannetje een mannelijke soortgenoot verjoeg. 'Het is ze weer gelukt', stond op mijn veldkaart van 21 mei, nadat er een paar met zeven fraaie pullen in de inlaat zijn waargenomen. De volgende telling, op 6 juni, is de familie niet teruggevonden. Het derde jaar op rij met een territorium.



**Smient** 1 territorium

Op 25 april is een wakend mannetje opgemerkt, wat neerkomt op de hoogste broedcode voor deze soort. Het is niet duidelijk of de vogel daadwerkelijk gebroed heeft.

**Krakeend** 6 territoria

Deze soort is met twee territoria toegenomen. De broedgebieden zijn in de met name natte terreindelen te vinden.

**Wilde eend** 4 territoria

Hoewel er vorig jaar vijf territoria geteld konden worden blijft deze soort vanaf 2012 redelijk stabiel. Tijdens de tweede telling, op 25 april, is in kniehoge vegetatie in het centrale deel een nest met negen eieren gevonden. In het middelste plas-dras perceel probeerde op 6 juni een vrouwtje met geveinsde verwonding de inventarisator van minimaal drie pullen weg te lokken.

**Slobeend** 4 territoria

Dit jaar zijn er nog nooit zoveel broedgebieden in de Uiterdijken van deze eend geteld. De soort komt vooral voor in de plas-drasdelen.

**Meerkoet** 8 territoria

Acht broedgevallen zijn er in 2020 gemonitord, vorig jaar nog zes. De soort komt verspreid voor in allerlei typen wateren. Op 25 april is iets ten noorden van de inlaat een nest in een pol pitrus gevonden. De eerste twee families zijn op 9 mei gezien.

**Scholekster** 2 territoria

In 2019 drie broedparen, nu twee. Zoals vaker een territorium in het noorden en in het zuiden. Het alarmerend paartje in het zuiden kon tijdens de laatste telling, 6 juni, absoluut niet onopgemerkt blijven.





**Kievit** 5 territoria

Met enige pijn de melding dat de vijf territoria van dit jaar de laagste zijn sinds de start van deze telreeks in 2005. Vorig jaar nog zeven broedparen. Drie nesten zijn opgemerkt. De eerste kuikens zijn op 9 mei waargenomen.

**Grutto** 24 territoria

Het aantal territoria voor deze soort zijn toegenomen, vorig jaar nog 21. Tijdens de vierde telling, op 21 mei, alarmeerde er 20 gruttoparen voor de inventarisator. Tot 2 juni zag het er allemaal nog goed uit. Niet veel later heeft er zich een drama afgespeeld. Tijdens de telronde op 6 juni bleef het stil boven het telgebied.

**Tureluur** 2 territoria

Vorig jaar nog zeven broedparen van de tureluur, nu twee. Het lijkt erop dat de vogels de meest plas-drasgebieden opgezocht hebben.

**Witte kwikstaart** 2 territoria

Net als in 2019 ook dit jaar twee ver van elkaar afgelegen territoria.

**Rietzanger** 5 territoria

Deze soort is toegenomen, van twee vorig jaar naar vijf dit jaar. De rietzanger komt overal voor waar riet staat. Als nieuwe locatie is de kleine rietkraag langs het fietspad over de Zomerdijk bijgeschreven.

**Kleine Karekiet** 2 territoria

In vergelijking met vorig jaar is deze soort met een territorium afgenomen. De twee bevonden zich in de noordelijke rietkraag.

**Rietgors** 2 territoria

Net als vorig jaar ook nu twee broedparen, gelegen in de rietkraag langs de Buitenvaart.

### 5.2.2 Waarnemingen van niet-broedvogels

*Blauwe reiger* Op 10 april is een vissende blauwe reiger waargenomen. Een duttende vogel verbleef op 25 april in het noordelijke plas-dras landje en twee vogels struinden dezelfde dag door het hoge gras in het centrale deel. Tijdens de derde telronde, op 9 mei, is een vogel nabij een sloot opgemerkt en op 21 mei stapte een exemplaar door het gebied.

*Lepelaar* De enige waargenomen lepelaar dit teljaar vloog op 6 juli uit het noordelijke plasdras gebied. Het is niet ondenkbaar dat de vogel daar de nacht heeft doorgebracht. De lepelaar vloog weg naar het noorden.

*Knobbelzwaan* Tijdens de derde telronde op 9 mei zijn twee verschillende paren gezien. Op 20 mei is een paar opgetekend.

*Grauwe gans* Op 10 april zijn op de zuidelijke landtong twee families gezien met een compacte club niet te tellen kuikens, daarnaast nog eens negentien vogels. In het

noordelijk deel zijn er twee en drie vogels geteld. Op 25 april zijn 'maar' twee grauwe ganzen gezien en zo'n tien vogels verbleven op 9 mei op het schiereiland. Tijdens de derde telling, op 20 mei, is een paar opgemerkt met vijf flinke jongen.

*Soepgans* Drie soepganzen zijn meegeteld op 9 mei op het schiereiland. Op 20 mei is een bont gezelschap waargenomen met een gemengd Canadees en geheel witte soepgans met zeven goudkleurige pullen.

*Canadese gans* Op 10 april zijn er acht Canadese ganzen op het zuidelijke schiereiland gezien en vier elders in het gebied. Tijdens de tweede telling, op 25 april zijn er twee exemplaren gesignaleerd en op 9 mei zes vogels op de zuidelijke landtong.

*Brandgans* Op 10 april verbleven er acht brandganzen op het zuidelijke schiereiland.

*Bruine kiekendief* In het noordoostelijke deel verbleef op 10 april een mannetje bruine kiekendief op een weidepaaltje, een vrouwtje is toen ook waargenomen.

*Havik* Een overvliegende havik man gaf op 21 mei in het noordelijk deel veel tumult en bracht zeker vijftien grutto's de lucht in.

*Buizerd* Twee buizerds zijn op twee naast elkaar staande weidepalen waargenomen op 10 april, op 25 april zeilde een vogel relaxed over het midden van het telgebied. Tijdens de vierde telronde vloog een buizerd over het noordelijk deel.

*Meerkoet* Tijdens de eerste telronde op 10 april zijn negen meerkoeten op het zuidelijke schiereiland geteld.

*Kluut* Twee kluten vlogen op 20 april luid roepend achter elkaar over de Uiterdijken richting zuid.

*Watersnip* Tijdens de eerste telronde, op 10 april, zijn achtereenvolgens een, twee en vijf druk foeragerende watersnippen gesignaleerd.

*Grutto* Op 10 april zijn er 19 grutto's waargenomen in de plas aan de voet van de noordelijke Zomerdijk. Dit zijn er 'weleens' meer geweest.

*Regenwulp* Vijf overnachtende regenwulpen verbleven op 25 april in het noordelijke plas-dras landje.

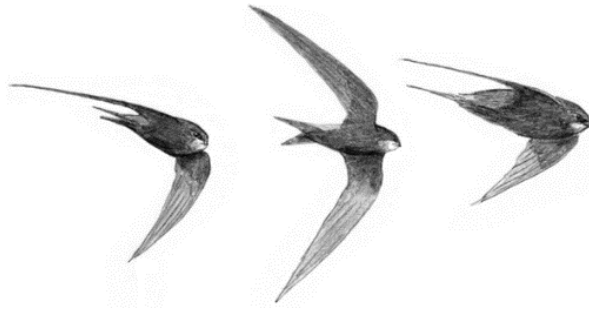
*Oeverloper* Een foeragerende vogel is op 25 april waargenomen. Totaal drie oeverlopers zijn op 9 mei rond de zuidelijke inlaat waargenomen.

*Visdief* Drie van deze sierlijke vogels vlogen op 9 mei over het gebied richting zuid.

*Houtduif* Vanaf de eerste telling zijn er altijd foeragerende houtduiven waargenomen.

*Koekoek* Op 25 april kon een voorbijvliegend mannetje koekoek wel heel fraai waargenomen worden, eenzelfde soort waarneming was op 9 mei en tijdens de laatste telling van 6 juni.

*Gierzwaluw* Vanaf 25 april zijn er altijd gierzwaluwen gezien.



*Boerenzwaluw* Deze soort is vanaf de derde telling, op 9 mei, waargenomen.

*Paapje* Deze fraaie mannelijke zomervogel zat op 10 april op een weidehek.

*Sprinkhaanzanger* Deze opvallende zanger is tijdens de tweede telronde op 25 april opgemerkt en liet onmiskenbaar zijn ratel horen vanuit een nietig strookje riet langs de Eem. Op 9 mei is een (zelfde?) zingende vogel, buiten het telgebied, in de rietkraag van de Hokkewaai waargenomen, hemelsbreed ca 350 meter verder.

*Ekster* Op 10 april is een exemplaar in de noordoosthoek gezien en op 21 mei een op een paaltje zittende vogel.

*Zwarte Kraai* Op 25 april vlogen er twee zwarte kraaien over het noordelijk deel met acht grutto's erachteraan, een exemplaar zat op een hek. Op 9 mei kregen twee vogels geen kans om rustig over het noordelijk deel te vliegen, een enkele vogel kon dit over het centrale deelgebied wel. Tijdens de laatste teldag, op 6 juni, kon een exemplaar zonder problemen over het gebied vliegen.

*Spreeuw* Deze soort is elke telling waargenomen. Opvallend was een groepje spreeuwen die op 10 april druk aan het foerageren waren op slikachtig terrein in het centrum van dit telgebied.

*Putter* Op 6 juni zijn twee van deze kleurige vogels waargenomen, zij verbleven op zuring.

### 5.2.3 Andere waarnemingen

*Haas* Tijdens de eerste telling op 10 april zijn er dertien hazen in het gebied waargenomen en op 25 april maar liefst 29. Elf hazen zijn op 9 mei geteld en zeven op 23 mei. Op 6 juni tenslotte zijn er zes exemplaren geteld.

*Groene kikker* Vanaf 9 mei zijn er elke telling groene kikkers waargenomen.

## 5.3 ZWARTE NOORD

In de Zwarte Noord verbleven in 2020 zestien verschillende broedvogelsoorten. Twee meer ten opzichte van vorig jaar en samen met 2016 een gedeelte hoogste aantal in vijftien jaar inventariseren. Aan territoria waren er 69 broedgebieden in dit telgebied. Grutto komt als broedvogel het meest voor, gevolgd door Kievit. Watersnip is, als nieuwe broedvogel, nooit eerder gekarteerd, terwijl bergeend en zomertaling dit jaar hernieuwd als broedvogels zijn bijgetekend. Grauwe gans komt als broedvogel niet meer voor. Rode lijst soorten zijn zomertaling, slobeend, grutto, watersnip en tureluur. Vogels van de Oranje lijst zijn scholekster en Kievit.

### 5.3.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

#### **Knobbelzwaan** 1 territorium

Het vijfde jaar op rij als broedvogel. Op 5 juni is een paar met vier jongen van nog geen week oud zijn nabij het nest in het water gezien.



#### **Bergeend** 1 territorium

Na twee jaar van afwezigheid een territorium in de plas. Een familie is niet waargenomen.

#### **Krakeend** 2 territoria

In vijftien jaar broedvogels inventariseren is het aantal territoria van deze soort nog niet spectaculair gegroeid. Dit jaar twee broedgevallen, terwijl drie het hoogste aantal is.

#### **Wilde eend** 4 territoria

Na twee jaar met drie paren nu een kleine toename voor de wilde eend. Een vrouwtje met zes pullen van nog geen week oud dreven op 9 april in de meest zuidelijke sloot. Op 26 april is een familie gezien met drie pullen en op 5 mei een vrouwtje met een pul. Tijdens de laatste telling, op 5 juni, is een vrouwtje met acht pullen waargenomen.

#### **Zomertaling** 1 territorium

Na twee jaar afwezigheid gelukkig weer een broedgeval. Een roepend mannetje is op 5 juni gehoord. Op 10 juni ontdekte Haije Valkema scherp een paar met pullen in een nabijgelegen sloot.



#### **Slobeend** 6 territoria

Dit jaar het hoogste aantal territoria ooit in de geschiedenis van broedvogel-onderzoek in de Zwarte Noord. De vogels zochten de meest natte delen op en, opvallend, vrijwel allemaal aan de rand van het telgebied.

#### **Kuifeend** 4 territoria

In 2019 nog twee territoria, dit jaar maar liefst vier. Het hoogste ooit. Tijdens de laatste telling, op 5 juni, is een paar met pullen waargenomen.

#### **Meerkoet** 8 territoria

Deze soort is blijven steken op acht broedgebieden. Op 10 mei is een pas uitgekomen nest gevonden en een nest met acht eieren ontdekt tussen de bloeiende moerasandijvie langs de plas. Tijdens de telling van 23 mei is op een nest met zes eieren gestuit. Bijna traditioneel is een nest midden in een pol pitrus gevonden. Op 5 juni is een paar met een jonge vogel gezien.

#### **Scholekster** 2 territoria

Aantal scholeksters is gehalveerd ten opzichte van vorig jaar. Op 26 april is een broedende vogel waargenomen en op 23 mei een waakse vogel. Op 5 juni viel een enthousiast alarmerend paar niet te vermijden.

#### **Kievit** 10 territoria

Tegen de stroom in is het aantal territoria van deze soort toegenomen. Vorig jaar nog negen broedvogels. Op 26 april is een paar met vier pullen, en twee nesten opgemerkt. Tijdens de telling van 23 mei zijn twee alarmerende vogels waargenomen.

#### **Watersnip** 1 territorium

Tijdens de telling van 26 april is onmiskenbaar een 'klokzittende' watersnip gehoord. De vogel riep vanuit het pitrusveld in het zuidelijkste en drassige perceel. Tijdens de laatste telronde van 5 juni is weer een roepende vogel gehoord, ditmaal enigszins schor en minder frequent. De zogenaamde klokzit heeft zowel een territoriumfunctie (waarschuwen van andere mannetjes) als een baltsfunctie (aantrekken van vrouwtjes). Van de verschillende territoriale gedragingen wordt de klokzit in 10% van de waarnemingen opgemerkt. De klokzit geeft een vrij nauwkeurige plaatsbepaling van het territorium. Territoriaal gedrag kan soms tot in augustus worden waargenomen (Nijland 2000).

### **Grutto** 20 territoria

Na de hoge broedscore van vorig jaar, met 25 territoria, dit jaar vijf minder. Nog steeds een mooi aantal. Op 10 mei zijn vier gezinnen waargenomen. Tijdens de alarmtelling op 23 mei zijn er geen alarmerende oudervogels meer waargenomen. Wel werd er gealarmeerd door vogels die meteen daarna het gebied verlieten. Het lijkt erop dat de predatie kort daarvoor heeft plaatsgevonden. Op een groot pas gemaaid en afgehaald grasperceel, direct aan de oostzijde van de Eemdijk verbleven die ochtend 87 adulte grutto's(!). Bij de tweede alarmtelling, op 5 juni gingen er vier paren de lucht in.



### **Tureluur** 5 territoria

Vorig jaar acht paren, dit jaar vijf. Op 23 mei is tijdens een alarmtelling niet één paniekerige tureluur gezien.

### **Witte kwikstaart** 1 territorium

Een mogelijke nestplaats was nabij de stuw nabij het beheerpad.

### **Rietzanger** 1 territorium

Net als vorig jaar een territorium. Ditmaal in de schrale rietstrook naast de plas.

### **Rietgors** 2 territoria

Ook deze soort is gelijk gebleven en is vaak te vinden waar riet is.

## **5.3.2 Waarnemingen van niet-broedvogels**

*Blauwe reiger* Een laag overvliegende blauwe reiger is op 9 april gezien.

*Grauwe gans* Op 9 april is een familie grauwe gans met zes pullen van nog geen week oud in de plas gesignaleerd, daarnaast nog achttien vogels elders in het gebied. Tijdens de tweede telronde op 26 april is een groep van veertien adulte vogels met twintig jonge vogels en een paartje waargenomen. Vier paren met zo'n 42 nazaten zijn op 10 mei geteld, verder nog twee vogels bij elkaar. Op 23 mei verbleven twee clubjes grauwe ganzen in het gebied: drie gezinnen met 24 jonge vogels en weer drie gezinnen met twintig juvenielen. Tijdens de laatste telling, op 5 juni, is een paar met zes eerstejaars vogels gezien.

*Brandgans* Zeker 183 niet schuwe brandganzen graasden op 9 april ten westen van de plas het gras grondig kort.

*Bergeend* Tijdens de laatste telling, op 5 juni, vloog een luid kwetterend mannetje over het gebied richting zuid.

*Kluut* Op 9 april verbleven drie foeragerende kluten in de plas en tijdens de ronde van 26 april twee exemplaren.

*Kemphaan* Een fraaie zomerkleed kemphaan poetste zich breeduit op 26 april.

*Watersnip* Een foeragerende en een opvliegende watersnip zijn op 26 april waargenomen.

*Oeverloper* Een oeverloper is op 26 april gezien nabij de plas.

*Kokmeeuw* Drie kokmeeuwen zijn op 9 april in de Zwarte Noord geteld en vier exemplaren op 26 april. Een solitaire vogel is 10 mei gezien.

*Gierzwaluwen* Na de tweede telling, 26 april, is deze soort tijdens elk bezoek waargenomen. Opvallend was het hoge aantal op 5 juni. Die dag is een groep van wel veertig exemplaren boven het gebied geteld.

*Koekoek* Een koekoek was langdurig zichtbaar bij het langs vliegen over het westelijk deel op 10 mei.

*Oeverzwaluw* Op 9 april zijn de eerste oeverzwaluwen boven het gebied waargenomen.

*Tjiftjaf* Deze onverwachte vogel zong op 26 april vanuit een pol bloeiend koolzaad.

### **5.3.3 Andere waarnemingen**

*Haas* Op 9 april zijn vier hazen gezien en tijdens de volgende telling op 26 april elf exemplaren. Acht dieren zijn op 10 mei geteld, terwijl er op 23 mei zes zijn waargenomen. Minimaal vijf hazen zijn waargenomen op 5 juni.

*Mol* Hier en daar zijn molshopen gezien.

*Groene kikker* De eerste groene kikkers zijn vanaf 10 mei gehoord.

## 5.4 BRUGGEMATEN

Acht broedvogelsoorten tegen zes vorig jaar en 24 territoria tegen twintig in 2019 is de uitkomst na vijf gelopen rondes. Kleine karekiet is een nieuwe broedvogel voor de Bruggematen. Hernieuwd gebroed hebben slobeend, waterhoen en tureluur. Kievit is sinds jaar en dag de talrijkste broedvogel gevolgd door meerkoet. Rode lijst soorten in dit gebied zijn slobeend en tureluur. Oranje lijst soorten zijn waterhoen en kievit.

### 5.4.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

#### **Krakeend** 2 territoria

Twee territoria voor deze vogel, vorig jaar nog een.

#### **Wilde eend** 4 territoria

Goed jaar voor de wilde eend. Vier paren tegen twee in 2019. De territoria lagen rond de poelen in het noordelijk deel die het hele seizoen nat bleven

#### **Slobeend** 1 territorium

Na twee jaar van afwezigheid gelukkig weer een slobeend. Het territorium bevond zich in een enigszins ruig pitrus veldje.

#### **Waterhoen** 1 territorium

Deze soort broedde in 2016 voor het laatst in de Bruggematen.

#### **Meerkoet** 5 territoria

Ondanks de droogte toch nog vijf paren. Een succesvol legsel bevond zich in de noordelijkste plas.

#### **Kievit** 7 territoria

Tijdens de eerste telronde op 9 april zijn zes broedende vogels waargenomen. Op 10 mei zijn vijf families opgemerkt. Tijdens de telling van 23 mei is een alarmerend paartje gezien. Vorig jaar ook zeven territoria. Sinds 2010 is ook in de Bruggematen een langzame maar zekere achteruitgang ingezet.

#### **Tureluur** 2 territoria

Vorig jaar een territorium. Op 23 mei ging een alarmerend paartje de lucht in.





### **Kleine Karekiet** 2 territoria

Deze soort broedt voor het eerst in dertien jaar inventariseren in dit reservaat. De territoria bevonden zich langs de noordwestelijke zijde langs een nat gebleven poel.

### **5.4.2 Waarnemingen van niet-broedvogels**

*Blauwe reiger* Op 9 april stond een blauwe reiger langs de rand van een sloot, tijdens de telling van 26 april zijn er twee gezien. Een vissende vogel is op 10 mei en 5 juni waargenomen.

*Grauwe gans* Vijf grauwe ganzen verbleven op 28 april in de Bruggematen.

*Canadese gans* Twee vogels zijn op 26 april gesignaleerd.

*Nijlgans* Een paartje is opgemerkt op 9 april en zes vogels vlogen op 10 mei over het telgebied richting oost.

*Houtduif* Op 9 april zijn twee zonnende houtduiven gezien. Tijdens de laatste telling, op 5 juni, zijn er drie exemplaren waargenomen.

*Koekoek* Aan de rand van het gebied is op 23 mei gezien hoe een fanatiek vrouwtje rietgors een koekoek verjoeg.

*Gierzwaluwen* Deze soort is vanaf 23 mei tijdens elke telling boven het telgebied waargenomen.

*Boerenzwaluw* Boven een van de poelen is op 23 mei een vliegende, water drinkende vogel waargenomen.

*Huiszwaluw* Tijdens de laatste telling, op 5 juni, is deze soort meermalen gezien.

*Spreeuw* Pas vanaf de derde telling, 10 mei zijn spreeuwen opgemerkt.

### **5.4.3 Andere waarnemingen**

*Haas* Op 9 april zijn acht hazen in het gebied waargenomen en zes exemplaren op 26 april. Tijdens de tellingen van 10 en 23 mei zijn er op beide dagen drie gezien. Vijf hazen zijn op 5 juni geteld.

*Mol* In de Bruggematen zijn molshopen aangetroffen.

*Groene kikker* De eerste kikkers zijn op 10 mei waargenomen.

## 5.5 WOLKENBERG

Aan territoria dit jaar een record met 49 broedgebieden in de Wolkenberg. Aantal broedvogelsoorten is achttien, ook hoog voor dit gebied. Nieuwe broedvogel is bruine kiekendief. Soorten die eerder hebben gebroed en dit jaar weer opnieuw zijn Canadese gans, kuifeend en fazant. Broedvogels die in 2019 wel aanwezig waren maar dit jaar niet bijgeschreven konden worden zijn knobbelzwaan en grauwe gans. De twee meest voorkomende broedvogels zijn meerkoet en kievit. Vogels van de Rode lijst zijn slobeend, grutto en tureluur. Oranje lijst soorten zijn waterhoen, scholekster en kievit.

### 5.5.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

#### **Canadese gans** 1 territorium

Na een jaar van afwezigheid dit jaar weer een paartje Canadese gans. Tijdens de derde telling is een paar met vijf jonge vogels gezien.

#### **Bergeend** 1 territorium

Het tweede jaar op rij een territorium van deze vogel. Bergeenden kunnen een heel eind sjouwen met hun jongen, op zoek naar gunstig voedselgebied. De Wolkenberg is een geïsoleerd weidegebied, wat deze mogelijkheid wellicht uitsluit.



#### **Krakeend** 4 territoria

Deze soort is gelijk gebleven met vorig jaar. Vier broedparen is in de telreeks wel veel voor dit deelgebied. Families zijn niet waargenomen.

#### **Wilde eend** 5 territoria

Ook voor deze eend zijn vijf territoria een mooi aantal. Opvallend geen territoria rond de inlaat. Het lijkt erop dat het broedsucces positief is geweest. Op 26 april zijn twee vrouwtjes met beiden drie pullen waargenomen. Op 23 mei zijn op drie locaties drie vrouwtjes met jongen gezien waarvan in ieder geval een met zes en een met acht kuikens. Op 5 juni is in de slenk een vrouwtje met zeven pullen van maximaal twee weken oud waargenomen. Op dezelfde dag een ander vrouwtje met afleidingsgedrag.

#### **Slobeend** 1 territorium

Deze soort is van vier territoria vorig jaar gekelderd naar een dit jaar. Vier broedparen is extreem hoog voor dit gebied, waar de soort nooit boven een territorium uitkomt.

**Kuifeend** 1 territorium

Ook deze soort is een sporadische broedvogel in de Wolkenberg. Die in twaalf jaar broedvogels inventariseren vaker niet dan wel als broedvogel aanwezig is.

**Bruine Kiekendief** 1 territorium

Een mannetje is tijdens de eerste telling boven de noordelijke rietveldjes gezien. Een spannend paar, waar de man een bosje rietstengels in de poten vasthield, is op 10 mei gezien. Een fanatieke kievit verdreef de vogels waarbij de stengels verloren gingen. Op 23 mei is na langdurig observeren, een nest met vijf eieren gevonden. Tijdens de telling van 5 juni is gezien dat er een ei uitgekomen is en een ei aangepikt. Vier jonge witte vogels verbleven op 26 juni in het nest. Elke keer vloog het vrouwtje op en zocht in korte tijd de grote hoogte op. Het mannetje is nooit waargenomen. Uiteindelijk zijn de vier juvenielen uitgevlogen.

**Fazant** 1 territorium

Na twee jaar van afwezigheid kon deze extravagante vogel weer worden bijgeschreven. Een mannetje was op vijf meter te benaderen.

**Waterhoen** 3 territoria

Veel waterhoentjes dit telseizoen, het hoogste ooit. Terwijl de soort landelijk al tientallen jaren geleidelijk afneemt als broedvogel.

**Meerkoet** 7 territoria

Zeven territoria is een mooi hoog aantal voor deze vogel met een waarschijnlijk prima broedsucces. Op 10 mei zijn vier families in het gebied geteld, daarnaast een pas uitgekomen nest in een flinke pol pitrus in de slenk. De volgende telling, op 23 mei, zijn vijf families waargenomen.

**Scholekster** 1 territorium

Een broedgebied voor de scholekster is niet ongewoon in de Wolkenberg. Hoewel het biotoop zich leent voor meer broedgevallen. Tijdens de laatste telling, op 5 juni, is een hartstochtelijk alarmerend paar waargenomen. Drie weken later, 26 juni, waren ze minstens even fel.

**Kleine plevier** 2 territoria

Mooi aantal kleine plevieren dit jaar, vorig jaar nog een territorium. Tijdens de eerste telling op 9 april was het meteen raak. Een in elkaar geïnteresseerd paar en een solitair mannetje zijn waargenomen. De volgende telling, op 26 april, een fraai baltsende vogel en een mannetje alleen. Tijdens de laatste officiële telling, op 5 juni, vloog er een paar en een solitaire vogel rond. Tijdens een bezoek op 26 juni is een alarmerend paar opgemerkt.



#### **Kievit** 5 territoria

De laatste twee jaar respectievelijk zeven en zes broedvogels, toch een prima broedjaar voor de kievit.

Tijdens de eerste telronde, 9 april, zijn vier broedende vogels opgemerkt. Twee paren alarmerende vogels zijn op 23 mei waargenomen. Een nest met vijf eieren is op 5 juni gevonden. Op 26 juni is geconstateerd dat het nest gepredeerd is, terwijl dezelfde dag een relatief laat nest nabij de slenk is gevonden. Opvallend was dat de helft van elk ei met modder besmeurd was. Van beide laatste nesten liep het hennetje heel heimelijk weg.

#### **Grutto** 1 territorium

In alle jaren tellen is deze soort in de Wolkenberg nooit een vaste broeder geweest. Pas de laatste vier jaar. En is een territorium vermeldingswaardig.

#### **Tureluur** 2 territoria

Dat geldt ook voor deze soort, die pas de laatste vijf jaar in deze uiterwaard broedvogel is. Een alarmerend paar is op 5 juni gesignaleerd.

#### **Rietzanger** 3 territoria

Boven het overjarig riet waren op drie locaties de fraaie baltspartijen van deze soort te zien.

#### **Kleine karekiet** 7 territoria

De kleine karekiet is een opmerkelijke broedvogel in dit telgebied. Of de soort komt niet voor of schiet van een, via vijf naar zeven territoria dit jaar omhoog.

#### **Rietgors** 3 territoria

De rietgors is gelijk gebleven. Drie territoria is prima voor deze rietvogel.

### **5.5.2 Waarnemingen van niet-broedvogels**

*Blauwe reiger* Tijdens de derde telronde op 10 mei zijn twee vissende blauwe reigers waargenomen. Op 5 juni stond een vogel te speuren langs een slootkant.

*Lepelaar* Op 10 mei zijn er 'eindelijk' lepelaars gezien in de Wolkenberg, twee druk foeragerende exemplaren. Tijdens de telling van 5 juni is een fraaie, voedselzoekende vogel van dichtbij waargenomen.

*Grauwe gans* Totaal 32 grauwe ganzen verbleven op 9 april in de Wolkenberg. Op 26 april zijn vier vogels gezien en een groep van vijftien adulten met achttien pullen. Tien vogels en drie gezinnen met ongeveer vijftien juvenielen zijn op 10 mei geteld. Op 23 mei is een familie met vijf pullen waargenomen en twee gezinnen met totaal 23 jonge vogels. Tijdens de laatste telronde, op 5 juni, zijn drie families geteld met respectievelijk vijf en twee maal zeven jonge vogels.

*Nijlgans* Een paartje van deze aanwezige soort verbleef op 23 mei in de inlaat. Op 5 juni is er nog een paar gezien.

*Wilde eend* Op 23 mei verbleef een compacte groep van veertien woerden en twee vrouwtjes in de slenk.

*Buizerd* Een buizerd vloog over op 9 april.

*Kemphaan* Zes druk poetsende mannetjes kemphanen zijn op 9 april langs de slikrand van de inlaat waargenomen. Tijdens de tweede telling op 26 april zijn acht kemphanen en drie hennen langs de slikrand van de inlaat noord waargenomen. De hanen vertoonde 'wat' baltsgedrag (bewegingspatronen) wat vaker voorkomt tijdens de trekperiode. Eén hen was gekleuringd en bleek een Wit-Russin te zijn.

*Grutto* Zeven grutto's foerageerden in de inlaat op 23 mei. Op 5 juni zijn er dertien druk voedselzoekende vogels geteld. Dit waren allemaal adulte vogels.

*Watersnip* Tijdens de eerste telling van 9 april zijn totaal drie watersnippen opgemerkt. Een langs de inlaat rustende vogel is op 26 april gezien.

*Tureluur* Op 23 mei foerageerden er vijf tureluurs in de slenk en op 5 juni tien vogels. Ook allemaal oude vogels.

*Witgat* Een zwijgzame vogel is boven de slenk waargenomen op 5 juni.

*Oeverloper* Een foeragerende oeverloper is op 26 april gezien langs een slikkige oever van de kreek en drie vogels op 10 mei.

*Kokmeeuw* Vijf kokmeeuwen in zomerkleed verbleven op 9 april in de banaan-vormige plas, op dezelfde locatie zijn er op 26 april zes exemplaren geteld. Op 10 mei waren er veertien kokmeeuwen aanwezig, op 23 mei vier en tijdens de laatste telling, op 5 juni, een vogel.

*Kleine mantelmeeuw* Op 10 mei stond een kleine mantelmeeuw wat te staan midden in de inlaat. Tijdens de volgende telling, 23 mei, zijn vier kleine mantels geteld en op 5 juni een vogel.

*Houtduif* Vanaf 26 april zijn er elke telling foeragerende houtduiven gezien, meest foeragerend. Op 5 juni zijn er minstens vijftien geteld.

*Koekoek* Een 'bruine vorm' vrouwtje koekoek vloog op 10 mei over de lengte van het gebied over. Tijdens de laatste telling een fantastisch waargenomen mannetje, vlak voorlangs vliegend.

*Gierzwaluw* Vanaf de derde telronde, 10 mei, zijn jagende gierzwaluwen gezien.

*Huiszwaluw* Elke telling vanaf 9 april zijn deze vogels gezien.

*Oeverzwaluw* Op 9 april zijn de eerste oeverzwaluwen waargenomen.

*Koolmees* Op 23 mei is gezien hoe een vrouwtje koolmees een jonge vogel voedert.

*Gaai* Drie gaaien vlogen op 9 april over de Wolkenberg. Machtige soort.

*Spreeuw* Een troepje van zo'n twintig vogels foerageerden op 26 april in het meest noordelijke perceel.

*Huismus* Een vogel is in een noordelijk rietveldje waargenomen.

*Putter* Een putter zat op 10 mei op een wilgenteen nabij de slenk.

*Kneu* Een paartje kneu is op 9 april onder de Eemdijk waargenomen, een uit de slenk drinkend mannetje is op 10 mei gezien.

### **5.5.3 Andere waarnemingen**

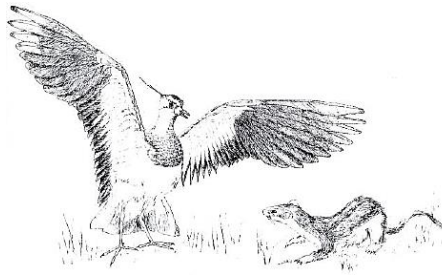
*Haas* Op 9 april zijn vier hazen waargenomen en op 10 mei drie. Vijf hazen zijn op 23 mei geteld en tijdens de laatste ronde, op 5 juni, een exemplaar.

*Egel* Deze onverwachte gast scharrelde op 23 mei langs de noordelijke poel rond.

*Groene kikker* Vanaf 26 april zijn de eerste groene kikkers gehoord en gezien.

## **6 PREDATIE EN DROOGTE**

In de binnen- en buitendijkse terreinen van Natuurmonumenten bij rivier de Eem heeft predatie in 2018 voor het eerst écht plaatsgevonden. Voor De Helling, Uiterdijken en Zwarte Noord verliep dat broedseizoen dramatisch (Van Houten 2018). In 2019 vond predatie 'alleen' plaats in De Helling (Van Houten 2019). Dit jaar weer een desastreus voorjaar voor De Helling, Uiterdijken en Zwarte Noord.



*Illustraties voorzijde rapportage 2018 en 2019.*

De natte februari was een gunstig begin, maar het neerslagtekort en schrale oostenwind hebben de velden sinds maart snel droog gemaakt. Tot juni stevenden we af op een recorddroogte. Er viel veel te weinig neerslag, en wat er viel verdampte snel tijdens zonnige dagen. Vanaf begin juli was een korte regenperiode. Voorlopig volgt dit jaar de lijn van de vijf procent droogste jaren ooit gemeten. De aantallen Kieviten leken behoorlijk achter te blijven bij de voorgaande jaren. De kuikens die uit het ei kwamen, hadden het meteen moeilijk. Het lijkt erop dat er dit jaar relatief veel kuikens door verhongering om het leven gekomen te zijn (naast predatie). De tastjagers onder de weidevogels, zoals grutto en scholekster, zijn afhankelijk van vochtige bodems om met hun snavel in te prikken op zoek naar bodemdieren. De droogte zorgde ervoor dat de toplaag in het grasland erg hard was. In de telgebieden waren scheuren in de grond te zien. Doordat de bodem is uitgedroogd, zijn de wormen waar de volwassen weidevogels het van moeten hebben, dieper in de grond gekropen. Vooral gruttovrouwjes kunnen niet voldoende eten om eieren te produceren en stellen het broeden uit. Baltende paren zijn wel gezien, maar verder kwamen ze niet. Ook plasjes met insecten voor kuikens droogden op. Begin mei leek het erop dat veel vogels een jaartje overslaan: er is gewoon niet bij het voedsel te komen.

Waar dat wel kon, waren meer roofdieren dan 'normaal'. Veel kuikens en eieren zijn dit broedseizoen opgegeten. Predatie door vogels (zwarte kraai) is eenmaal geconstateerd. Het lijkt erop dat lopende predatoren, zoals marterachtigen en mogelijk bruine ratten, oorzaak zijn van dit weidevogel rampjaar. Het is inmiddels een bekend verhaal. Vorig jaar was het een extreem goed muizenjaar. Met het gevolg dat roofdieren veel nakomelingen konden grootbrengen met weinig sterfte in de zachte winter. Dus zijn er dit jaar veel predatoren en veel minder muizen. Predatoren gaan dan massaal over op weidevogeleieren en -kuikens.

Het uitblijven van regen en koude heeft wel een (klein) positief effect gehad. Eendenkuikens konden dit voorjaar makkelijker overleven. Ze zoeken het water op, maar hadden nu minder last van afkoeling, en dus sterfte.

## **7 VERRUIGING EN VERTRAGEN VAN DROOGVALLEN**

Sommige delen in de Zwarte Noord, Bruggematen en Wolkenberg lijken te verruigen door opgaande vegetatie. Het verstoort de openheid op het niveau van het maaiveld. Dit maakt een gebied minder aantrekkelijk voor weidevogels om zich te vestigen en

zorgt ervoor dat de vogels predatoren minder snel opmerken. Dit vergroot het risico op predatie. Met name de grutto is gevoelig voor minder openheid.

Langs de ondiepe plas in de *Zwarte Noord* beginnen de wilgentenen en de rietstrook (te) hoog te worden. Ook moerasandijvie met een lengte van ruim een meter neemt er toe. Ook in de *Bruggematen* schieten wilgentenen door, met name rond de poelen.

In de *Wolkenberg* neemt de verruiging in de noordelijke rietveldjes opvallend toe, zo zijn er al flinke wilgenstruiken te zien. Ook langs de noordelijk oevers van de inlaat beginnen de wilgen door te komen.

Vanaf half mei vertoonde de grond van de Uiterdijken op vele plaatsten, zelfs in het natte noordelijk deel, droogtescheuren. Ook in de vier overige gebieden was de grond op meerdere plaatsen in de tweede helft van mei al keihard. Het verdient aanbeveling om de periode van droogvallen te vertragen. Nu drogen de gebieden relatief snel op of stromen snel leeg, waardoor natte delen te plotseling droogvallen en oppervlakten van de top laag verhardden. Bij een vochtige bodem ontstaan verschillende vegetatietypen en verschillen in grasgroei. Daarnaast blijft voedsel in de vorm van regenwormen beschikbaar tot aan het einde van het broedseizoen.

## 8 DANKZEGGING

Haije Valkema (Boswachter Natuurbeheer Natuurmonumenten) bedank ik voor gegevens over het beheer van de uiterwaarden van rivier de Eem. Ook buiten de tellingen om heb ik goede contacten met hem gehad.

## 9 GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Van Dijk A.J. & Boele A. 2011.

Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Houten, M. van, 2018.

Resultaten van broedvogelinventarisaties in binnen- en buitendijkse terreinen van Natuurmonumenten bij rivier de Eem in 2018. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Uitgave 269, Hilversum.

Houten, M. van, 2019.

Resultaten van broedvogelinventarisaties in binnen- en buitendijkse terreinen van Natuurmonumenten bij rivier de Eem in 2019. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Uitgave 278, Hilversum.

Kwak, R. et al, 2018.

Bedreigde vogels in Nederland. Vogels van de Rode lijst in hun leefgebied. KNNV Uitgeverij, Zeist.



Nijland, F. 2000.

Lammetjes in de lucht: territoriumkartering van Watersnippen *Gallinago gallinago* nader bekeken. *Limosa* 72 (2000): 1-6.

Vergeer J.W., van Dijk A.J., Boele A., van Bruggen J. & Hustings F. 2016.

Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

## BIJLAGEN

- Bijlage 1 Soorten en territoria van broedvogels van De Helling in 1999 t/m 2020.
- Bijlage 2 Soorten en territoria van broedvogels van Uiterdijken in 2005 t/m 2020.
- Bijlage 3 Soorten en territoria van broedvogels van de Zwarte Noord 2006 t/m 2020.
- Bijlage 4 Soorten en territoria van broedvogels van de Bruggematen in 2008 t/m 2020.
- Bijlage 5 Soorten en territoria van broedvogels van de Wolkenberg in 2009 t/m 2020.
- Bijlage 6 Territoriakaarten van de broedvogelsoorten in 2020.
- De Helling
  - Uiterdijken
  - Zwarte Noord
  - Bruggematen
  - Wolkenberg

# Bijlage 1

Soorten en territoria van broedvogels van De Helling in 1999 t/m 2020.

Soort	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Knobbelzwaan	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1
Zwarte Zwaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grauwe Gans	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergeend	1	2	-	1	2	1	1	-	2	-	1	2	-	2	2	2	1	5	4	5	4	3
Krakeend	4	2	3	4	2	4	4	2	2	2	1	1	2	1	-	2	1	-	1	4	5	5
Wintertaling	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wilde Eend	2	4	5	6	4	4	-	2	6	-	3	2	4	1	5	3	2	8	5	5	3	5
Zomertaling	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-	-	1	3	1	3
Slobeend	2	2	2	3	1	1	2	-	2	1	-	1	1	2	2	5	1	1	3	10	3	7
Kuifeend	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
Waterhoen	-	-	1	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meerkoet	8	6	6	7	11	9	6	3	3	10	7	9	12	4	10	15	12	14	15	20	10	16
Scholekster	1	-	2	2	2	2	2	-	2	1	1	1	2	-	1	3	2	3	1	2	1	1
Kluut	3	8	8	15	14	14	9	11	8	4	1	5	-	7	1	-	-	4	3	2	2	2
Kleine Plevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Bontbekplevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kievit	1	5	7	9	10	8	10	10	12	7	5	7	5	7	8	13	8	12	11	10	8	18
Kemphaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Grutto	6	11	19	20	18	16	18	10	12	10	11	8	6	10	8	8	4	10	12	9	10	6
Tureluur	-	1	2	5	4	4	5	2	5	2	2	4	3	3	4	9	2	6	6	5	3	3
Veldleeuwerik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	2
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3
Graspieper	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Witte Kwikstaart	1	1	1	-	1	3	-	-	1	1	1	2	2	2	2	6	1	2	1	-	-	-
Blauwborst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Merel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rietzanger	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Karekiet	-	-	1	-	3	10	3	-	2	2	5	7	10	3	2	4	5	4	6	6	9	2
Rietgors	1	2	-	1	2	2	2	1	2	2	2	4	5	2	6	6	8	8	6	3	5	-
Aantal Territoria	31	45	58	75	75	81	66	42	59	43	40	54	53	45	50	82	49	80	82	90	63	84
Aantal Soorten	12	12	12	13	14	15	15	9	13	12	12	14	12	13	14	18	16	15	19	16	17	18

## Bijlage 2

Soorten en territoria van broedvogels van Uiterdijken in 2005 t/m 2020.

Soort	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Fuut	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Knobbelzwaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Kolgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Grauwe Gans	-	-	3	-	4	1	3	-	1	2	2	-	-	-	-	1
Soepgans	-	-	-	-	-	-	-	7	2	1	-	2	-	-	-	7
Canadese Gans	-	-	-	2	2	1	4	4	-	3	-	1	1	-	-	1
Bergeend	1	1	1	-	2	1	-	1	2	2	3	1	-	2	1	1
Smient	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Krakeend	6	4	-	4	3	5	2	3	6	3	4	1	5	3	4	1
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1
Wilde Eend	4	5	4	4	6	4	4	1	5	8	4	9	8	6	1	10
Zomertaling	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-
Slobeend	4	3	3	-	2	3	3	1	2	1	1	3	2	2	2	-
Kuifeend	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Fazant	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterral	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Porseleinhoen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterhoen	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	2	1
Meerkoet	8	6	2	9	9	1	4	5	1	7	1	1	7	1	1	15
Scholekster	2	3	2	3	3	4	5	3	4	5	5	4	5	3	5	8
Kievit	5	7	11	17	18	24	11	16	20	21	14	9	17	17	10	18
Grutto	24	21	20	21	22	24	20	11	11	26	16	19	13	10	11	17
Tureluur	2	7	4	10	8	8	9	5	7	5	8	6	8	6	10	12
Veldleeuwerik	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graspieper	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	2	1	1
Witte Kwikstaart	2	2	-	1	3	2	1	2	3	2	2	2	2	3	3	3
Rietzanger	5	2	4	3	3	3	2	1	-	-	2	2	-	-	-	-
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Kleine Karekiet	2	3	2	1	-	2	2	3	4	-	2	8	3	-	5	3
Rietgors	2	2	1	1	3	2	2	2	1	-	3	2	1	1	1	2
Aantal Territoria	68	70	59	78	88	98	74	66	81	88	78	82	73	71	84	103
Aantal Soorten	14	17	14	14	15	18	16	16	16	14	16	18	13	16	18	18

### Bijlage 3

Soorten en territoria van broedvogels van de Zwarte Noord in 2006 t/m 2020.

Soort	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Knobbelzwaan	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grauwe Gans	-	1	4	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Bergeend	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-
Krakeend	2	2	2	2	2	3	2	1	3	1	3	2	1	1	1
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Wilde Eend	4	3	3	6	5	3	1	1	3	2	3	2	3	3	3
Soepeend	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zomertaling	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1
Slobeend	6	4	5	1	4	4	1	3	3	3	3	2	1	1	1
Kuifeend	4	2	1	-	2	2	1	3	2	-	-	-	1	-	1
Waterhoen	-	-	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Meerkoet	8	8	6	13	9	9	5	4	7	9	16	14	19	15	17
Scholekster	2	4	2	2	4	4	3	3	1	4	2	1	1	1	1
Kleine Plevier	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kluut	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	1	-
Kievit	10	9	11	11	10	18	13	13	16	11	11	11	17	12	9
Watersnip	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grutto	20	25	14	13	18	25	16	16	17	14	19	9	12	11	16
Tureluur	5	8	4	5	6	7	7	5	6	4	7	7	6	1	3
Veldleeuwerik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Witte Kwikstaart	1	1	1	1	1	-	-	1	2	-	1	1	1	-	2
Rietzanger	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bosrietzanger	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietgors	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Aantal Territoria	69	71	55	61	67	79	51	52	62	49	67	52	64	48	56
Aantal Soorten	16	14	13	15	16	13	11	12	12	9	11	12	12	11	12

## Bijlage 4

Soorten en territoria van broedvogels van de Bruggematen in 2008 t/m 2020.

Soort	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Kolgans	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	-
Grauwe Gans	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nijlgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Bergeend	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Krakeend	2	1	1	1	2	-	-	1	1	-	1	-	-
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Wilde Eend	4	2	2	3	3	-	1	1	3	2	2	1	-
Slobeend	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kuifeend	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Buizerd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fazant	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterhoen	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meerkoet	5	6	5	4	2	-	6	2	3	2	2	2	2
Scholekster	-	-	-	2	3	1	2	1	2	1	1	1	1
Kleine Plevier	-	-	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Kievit	7	7	8	8	9	8	7	7	8	14	15	10	13
Grutto	-	1	2	3	3	2	5	5	4	5	5	4	3
Tureluur	2	-	1	2	2	2	3	4	3	5	5	3	3
Witte Kwikstaart	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-
Merel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rietzanger	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tjiftjaf	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Zwarte Kraai	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Kleine Karekiet	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietgors	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aantal Territoria	24	20	21	28	32	13	25	21	29	35	33	22	23
Aantal Soorten	8	6	8	11	12	4	7	7	11	12	9	7	6

## Bijlage 5

Soorten en territoria van broedvogels van de Wolkenberg in 2009 t/m 2020.

Soort	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Fuut	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Knobbelzwaan	-	1	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Grauwe Gans	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Canadese Gans	1	-	1	-	1	-	-	2	3	1	2	1
Bergeend	1	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Krakeend	4	4	3	3	1	1	-	1	1	-	-	-
Wilde Eend	5	4	6	5	3	-	1	2	3	2	6	4
Slobeend	1	4	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-
Kuifeend	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Bruine Kiekendief	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fazant	1	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1
Waterral	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Waterhoen	3	1	2	1	1	1	1	-	-	-	-	1
Meerkoet	7	8	5	8	6	6	4	3	4	4	5	3
Scholekster	1	1	1	2	3	1	-	1	-	1	1	1
Kluut	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Plevier	2	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-
Kievit	5	6	7	4	3	7	-	3	2	1	2	1
Watersnip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grutto	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tureluur	2	3	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Houtduif	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Witte Kwikstaart	-	-	1	1	2	-	-	-	1	-	-	-
Blauwborst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Merel	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Rietzanger	3	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Bosrietzanger	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Karekiet	7	5	1	2	1	2	-	-	3	4	2	3
Rietgors	3	3	4	4	3	2	3	1	2	2	2	3
Aantal Territoria	49	45	42	42	41	21	13	14	19	20	22	18
Aantal Soorten	18	16	16	19	20	8	8	8	8	12	9	9

**Bijlage 6 Territoriakaarten van de broedvogelsoorten in 2020.**

- De Helling
- Uiterdijken
  - Zwarte Noord
  - Bruggematen
  - Wolkenberg

De verspreiding van de soorten wordt weergegeven door middel van stippenkaarten, waarbij elke stip globaal de ligging van het territorium aanduidt.



## Bergeend 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

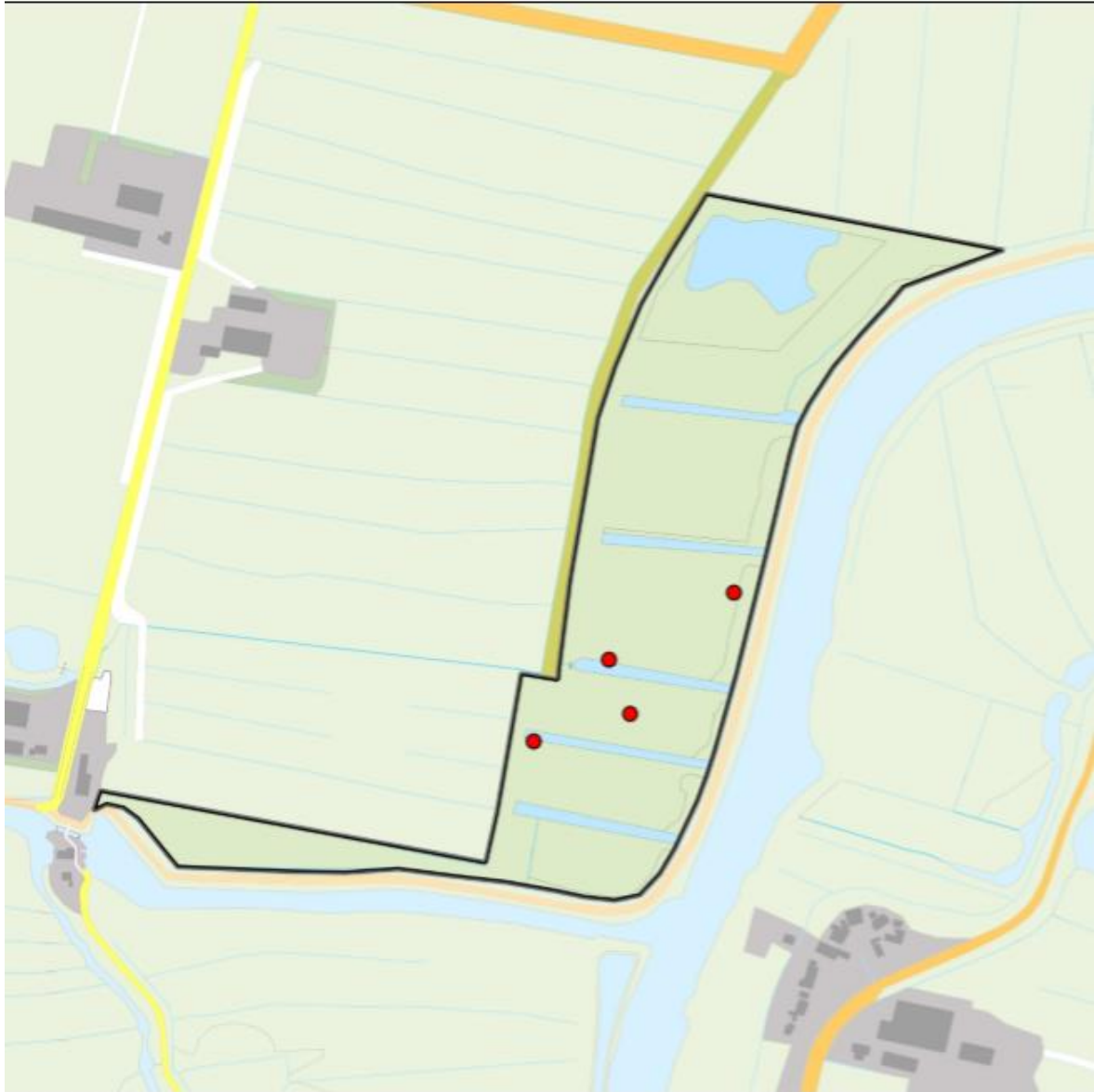
**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	selzoen			datumg.
	X	X	X					2	1	30-4 t/m 15-7	2500



# Krakeend 4 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
2848 De Helling

geïdige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fuie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000



## Wilde Eend 2 territoria



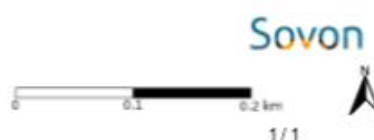
Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000



## Slobeend 2 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fuule-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 30-6	1000



# Kuifeend 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

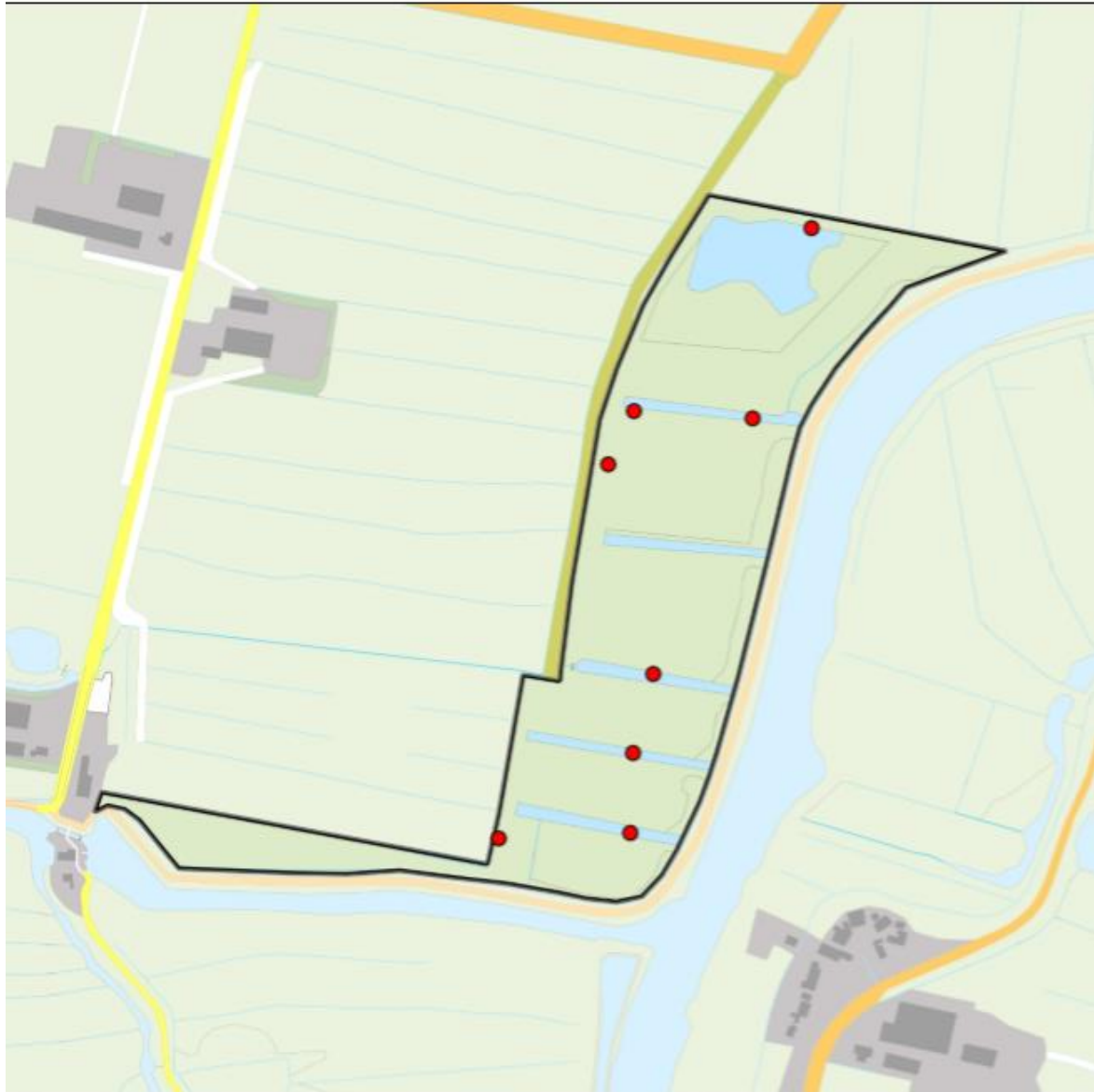
**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucle-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	selzoen			datumg.
man	X	X	X					2	-1	15-5 t/m 30-6	1000



## Meerkoet 8 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	
X	X	X	X					2	1	20-4 9m 10-6



# Scholekster 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	fusie-afstand
-	X	X	X					2	1	30-4 t/m 10-6	1000



### Kluut 3 territoria



- Legenda:**
-  Telgebied
  -  Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	selzoen			datumg.
-	X	X	X					2	1	30-4 t/m 15-6	1000





# Kievit 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

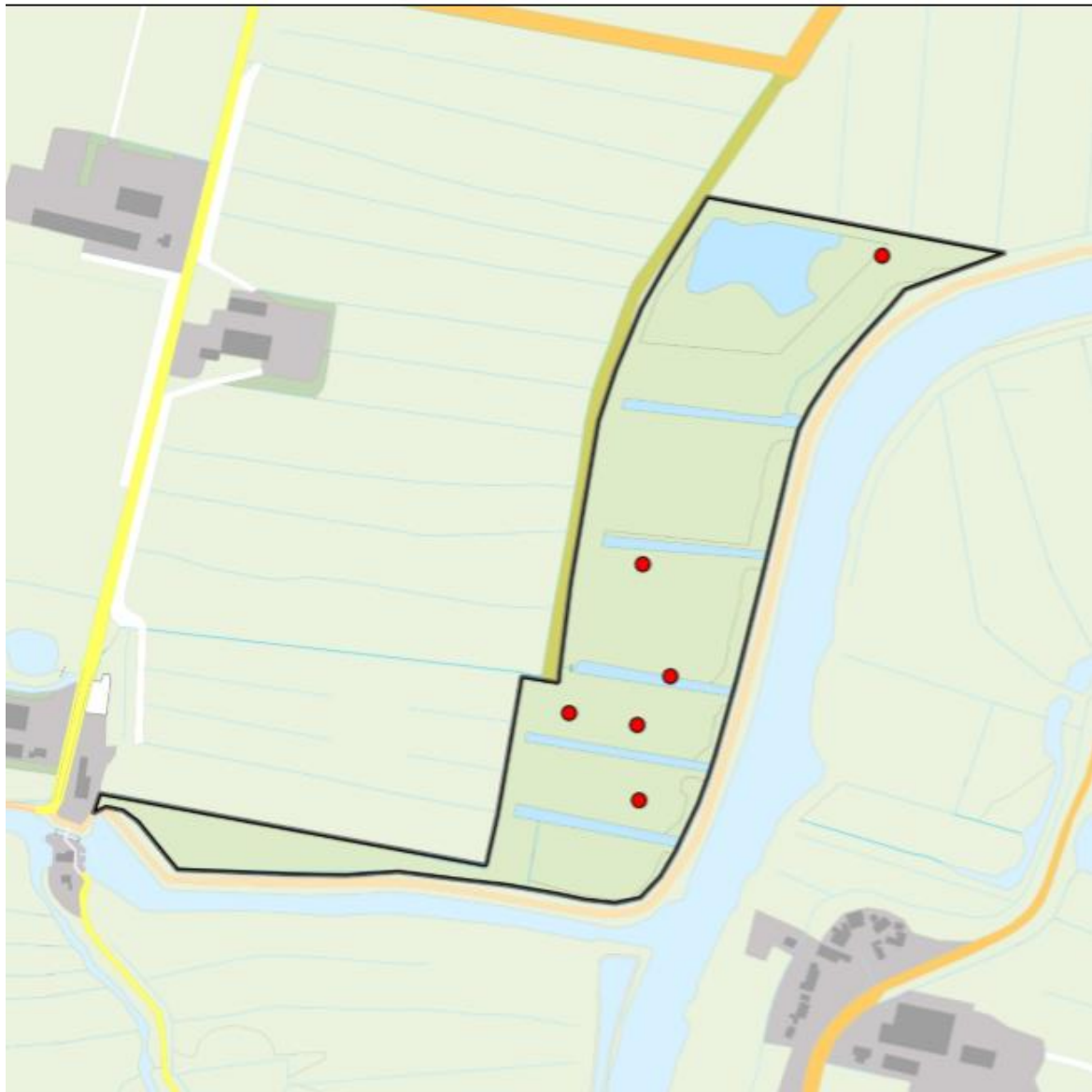
**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
2848 De Helling


geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	pair	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	selzoen			datumg.
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000



## Grutto 6 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:

2020

Telgebied:

2848 De Helling

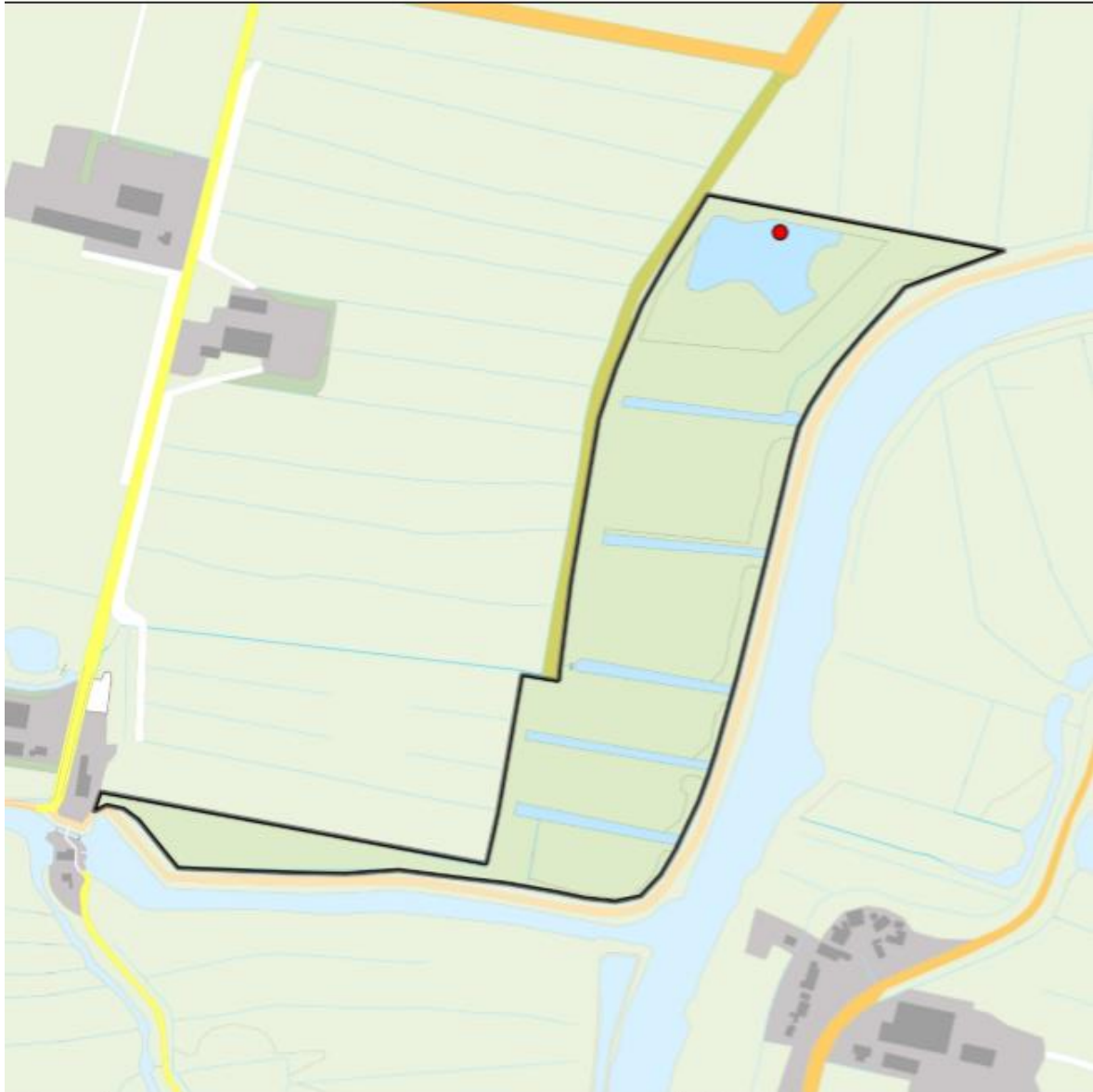
geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens		fusie-
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	afstand	
X	X	X	X					2	1	1-4 km 10-5	1000





Sovon

1 / 1

# Witte Kwikstaart 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:

2020

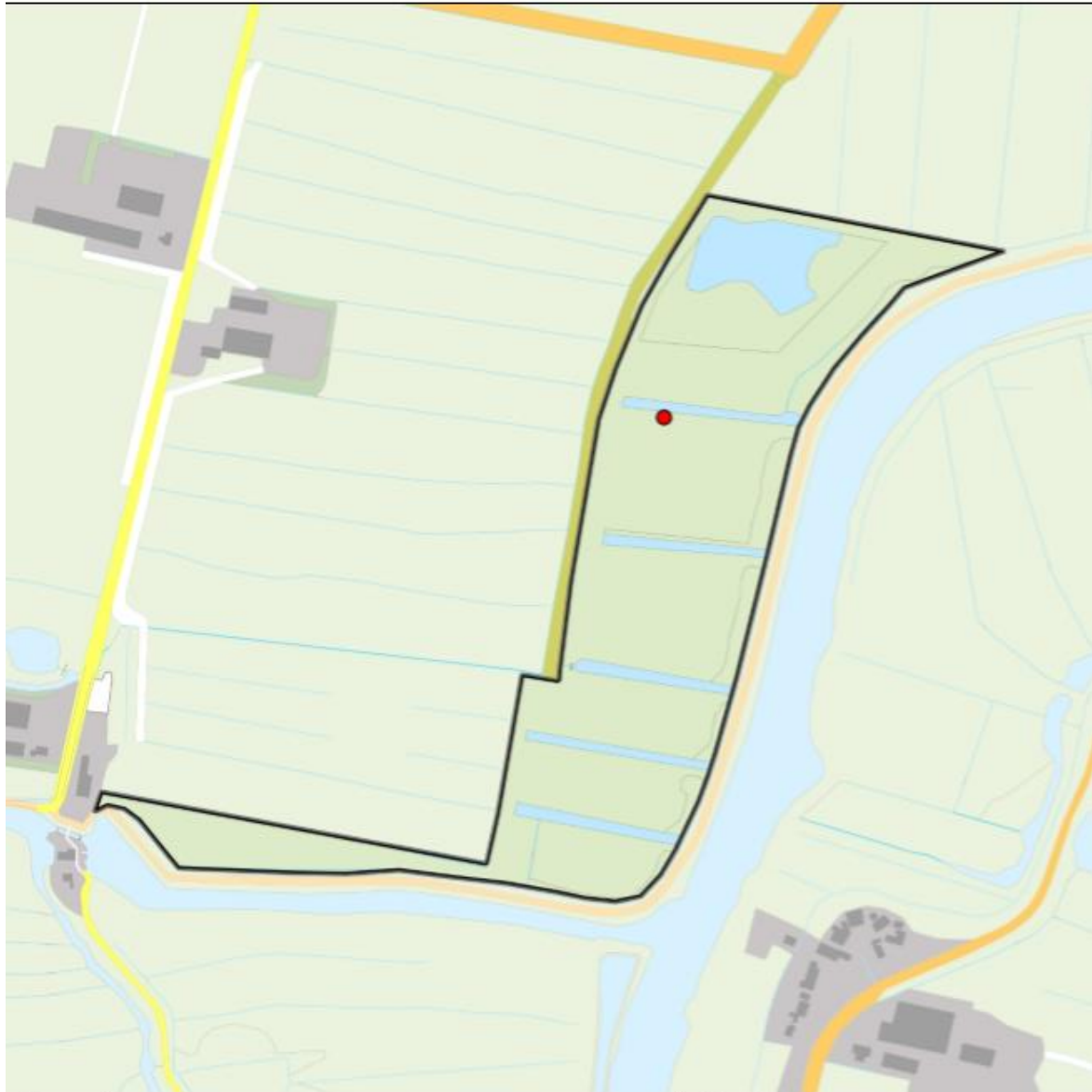
Telgebied:

2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-7	300



# Rietgors 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
	X	X	X		1-6	7-13	14+		1	15-4 9m 30-6	200



## Bergeend 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen			normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumgrens	afstand	
	X	X	X					2	1	30-4 t/m 15-7	2500



Sovon

## Slobeend 4 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 30-6	1000



## Krakeend 6 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucie-afstand	
adult	pair	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	celzoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000



Sovon

1 / 1

## Smient 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen			normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucie-afstand		
adult	pear	territoria	nest	migrant	1	2	3			seizoen	datumg.
	X	X	X						2	15-5 t/m 10-7	1000



Sovon

1 / 1



## Wilde Eend 4 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	afstand	
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000



Sovon

1/1

## Meerkoet 8 territoria



*Legenda:*  
 Telgebied  
 Geldig territorium

*Periode:*  
2020

*Telgebied:*  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 10-6	500

Sovon



1 / 1

## Scholekster 2 territoria



*Legenda:*  
 Telgebied  
 Geldig territorium

*Periode:*  
2020

*Telgebied:*  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucie-afstand
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	selzoen		



Sovon

# Kievit 5 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

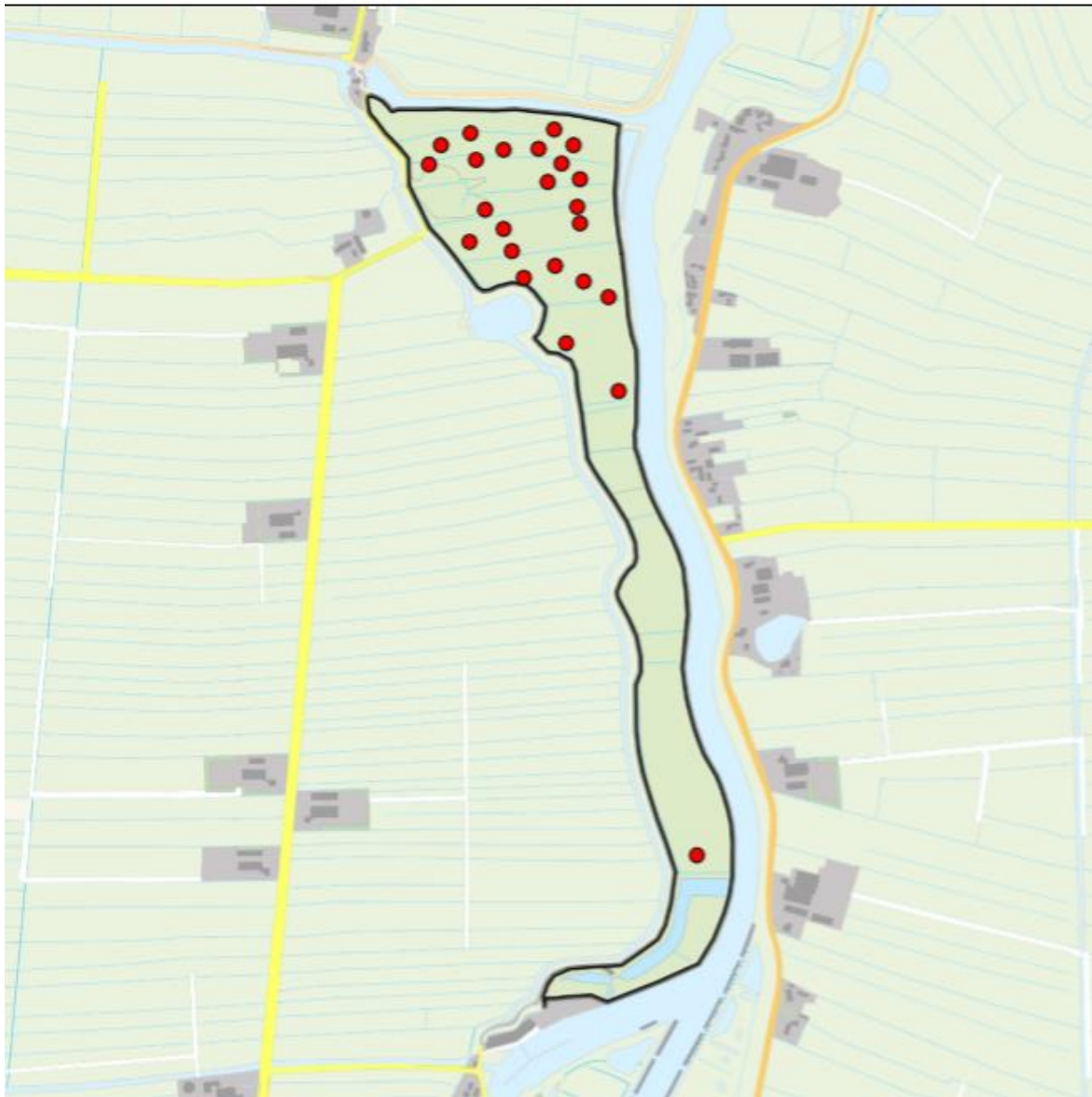
**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	fusie-afstand
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000



# Grutto 24 territoria



- Legenda:**
-  Telgebied
  -  Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	selzoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Sovon



## Tureluur 2 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	focle-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	selzoen			datumg.
-	-	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	-	-					2	1	15-5 t/m 15-6	1000



Sovon

## Rietzanger 5 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1	25-4 t/m 10-7	200

Sovon



1/1

## Kleine Karekiet 2 territoria



*Legenda:*  
 Telgebied  
 Geldig territorium

*Periode:*  
2020

*Telgebied:*  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
.	.	X	X	JA	1-9	10-13	14+		1	5-5 t/m 10-7	100

Sovon



1/1



## Witte Kwikstaart 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:

2020

Telgebied:

3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fase-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-7	300

Sovon



1 / 1

## Rietgors 2 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
	X	X	X		1-6	7-13	14+		1	15-4 t/m 30-6	200



Sovon

1 / 1

# Knobbelzwaan 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

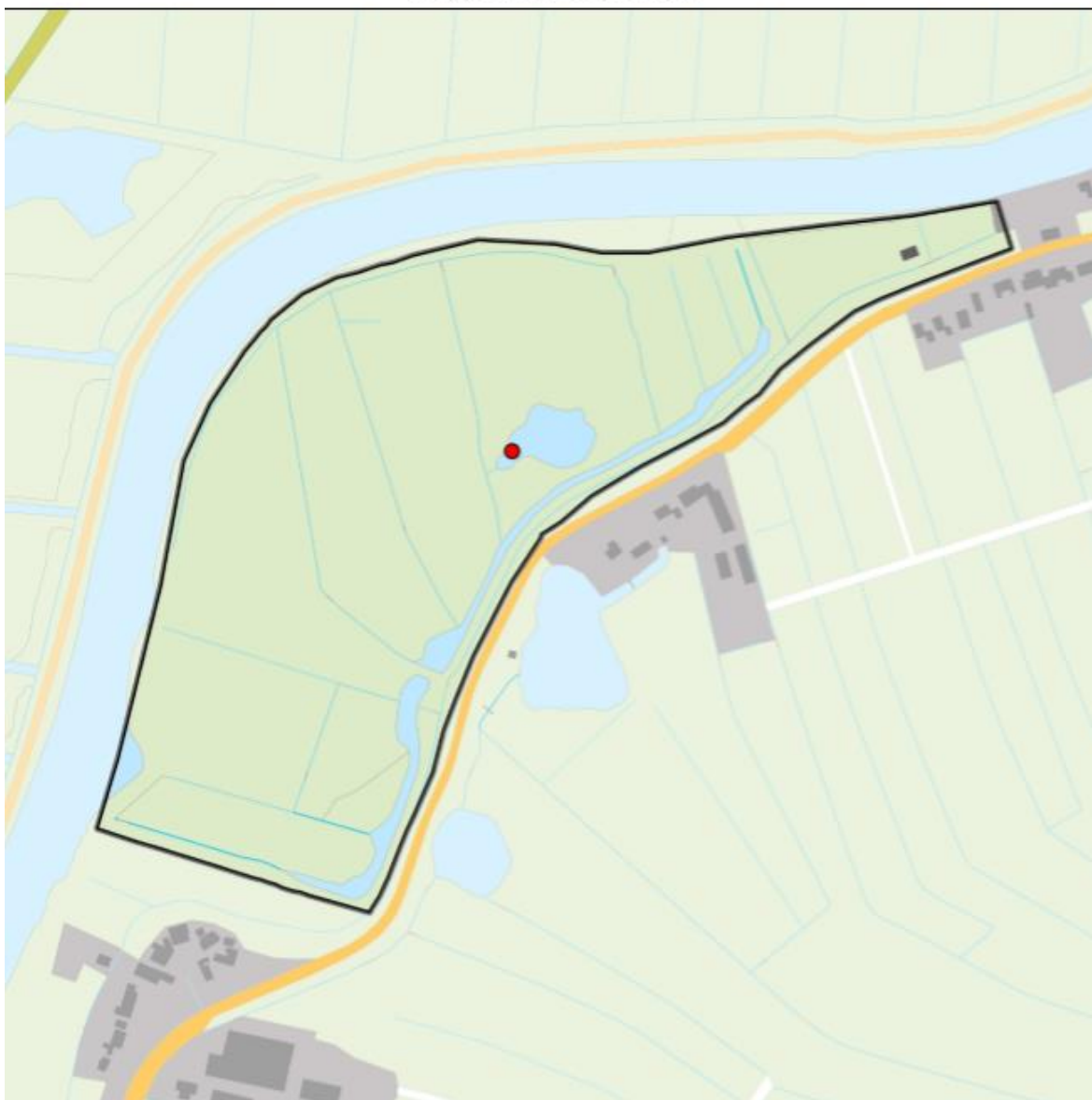
**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	X	X	X					2	1	20-4 t/m 20-7	2500



## Bergeend 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:

2020

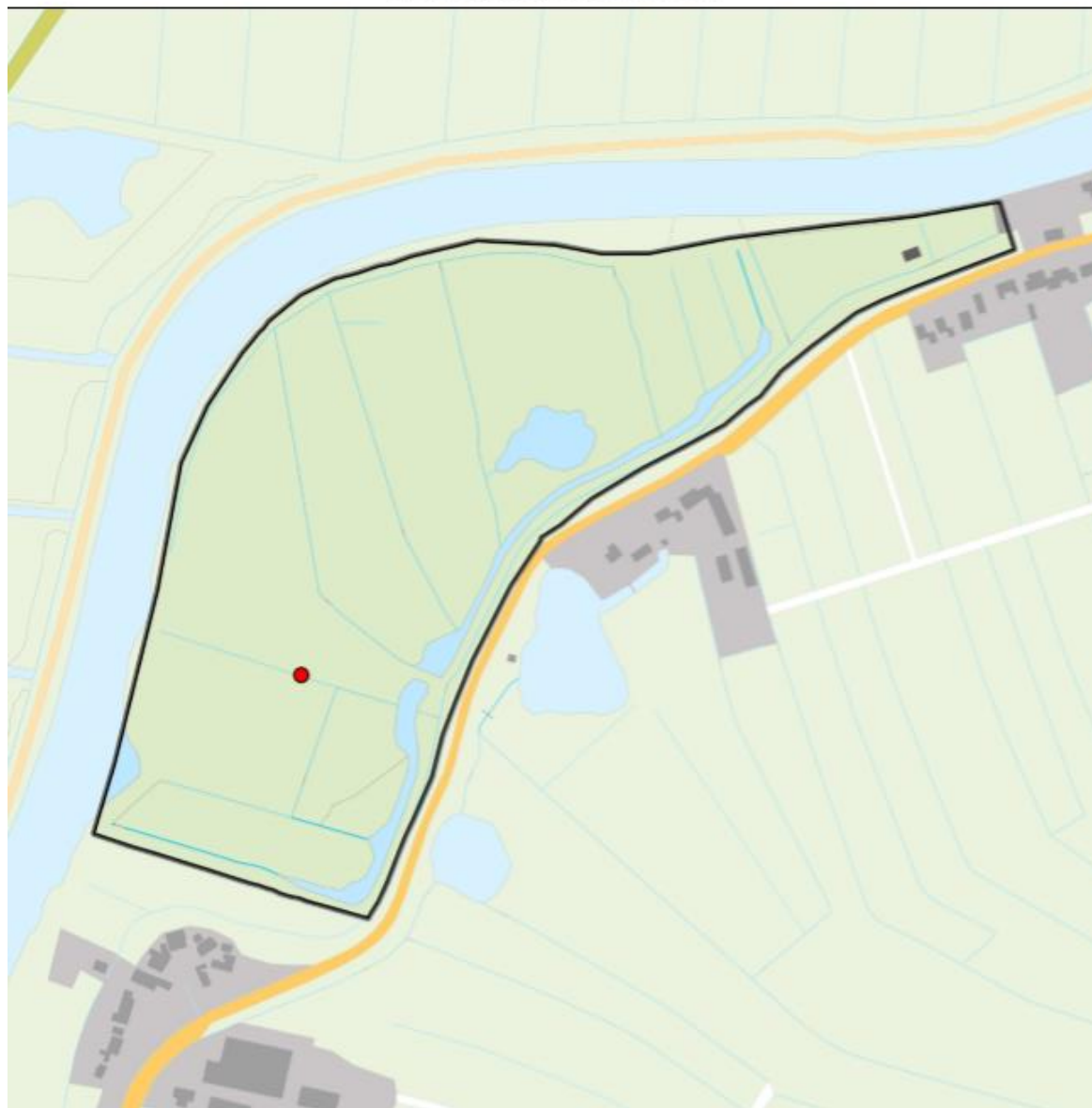
Telgebied:

4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	pair	territorial	nest	migrant	1	2	3	selzoen			datumg.
-	X	X	X					2	-1	30-4/1m 15-7	2500



## Zomertaling 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	pair	territoria	nest	migrant	1	2	3	selzoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 30-6	1000




Sovon

1/1

## Slobeend 6 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

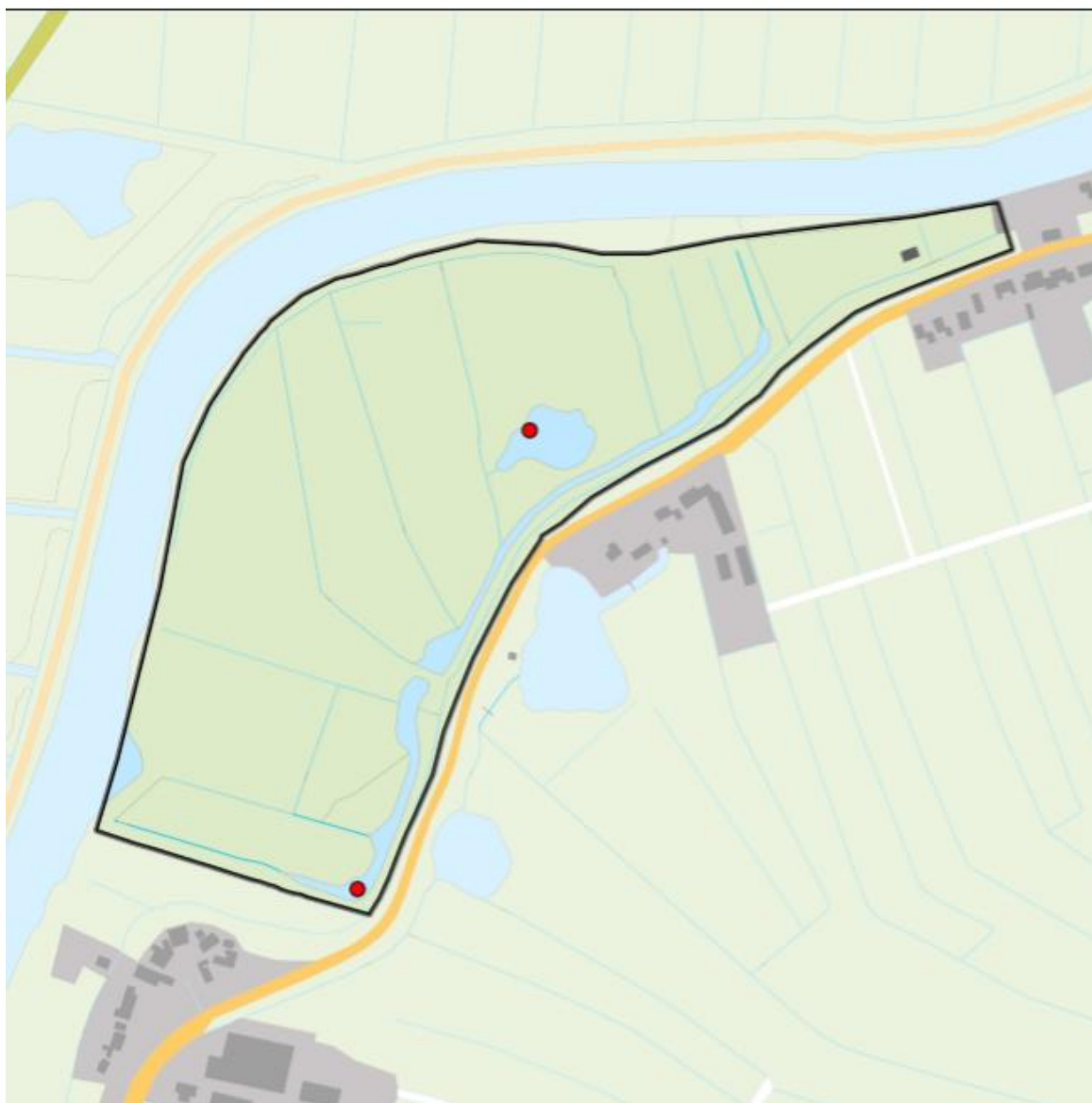
Periode:  
2020

Telgebied:  
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 30-6	1000



## Krakeend 2 territoria



### Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	selzoen datumg.		datumgrens	
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000



# Wilde Eend 4 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

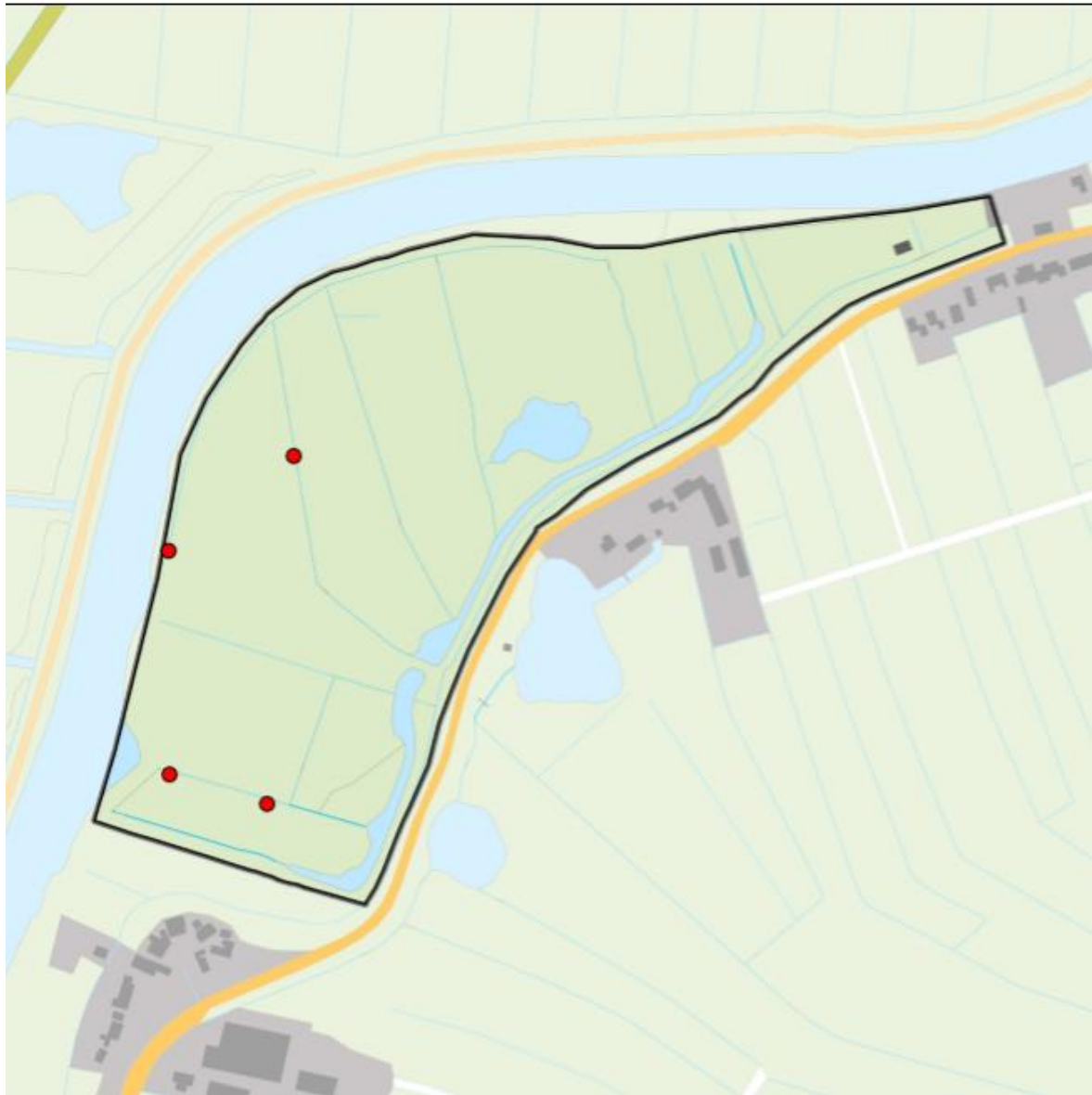
**Telgebied:**  
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				migrant	normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	pair	territoria	nest		1	2	3	seizoen	datumg.		
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000







## Kuifeend 4 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

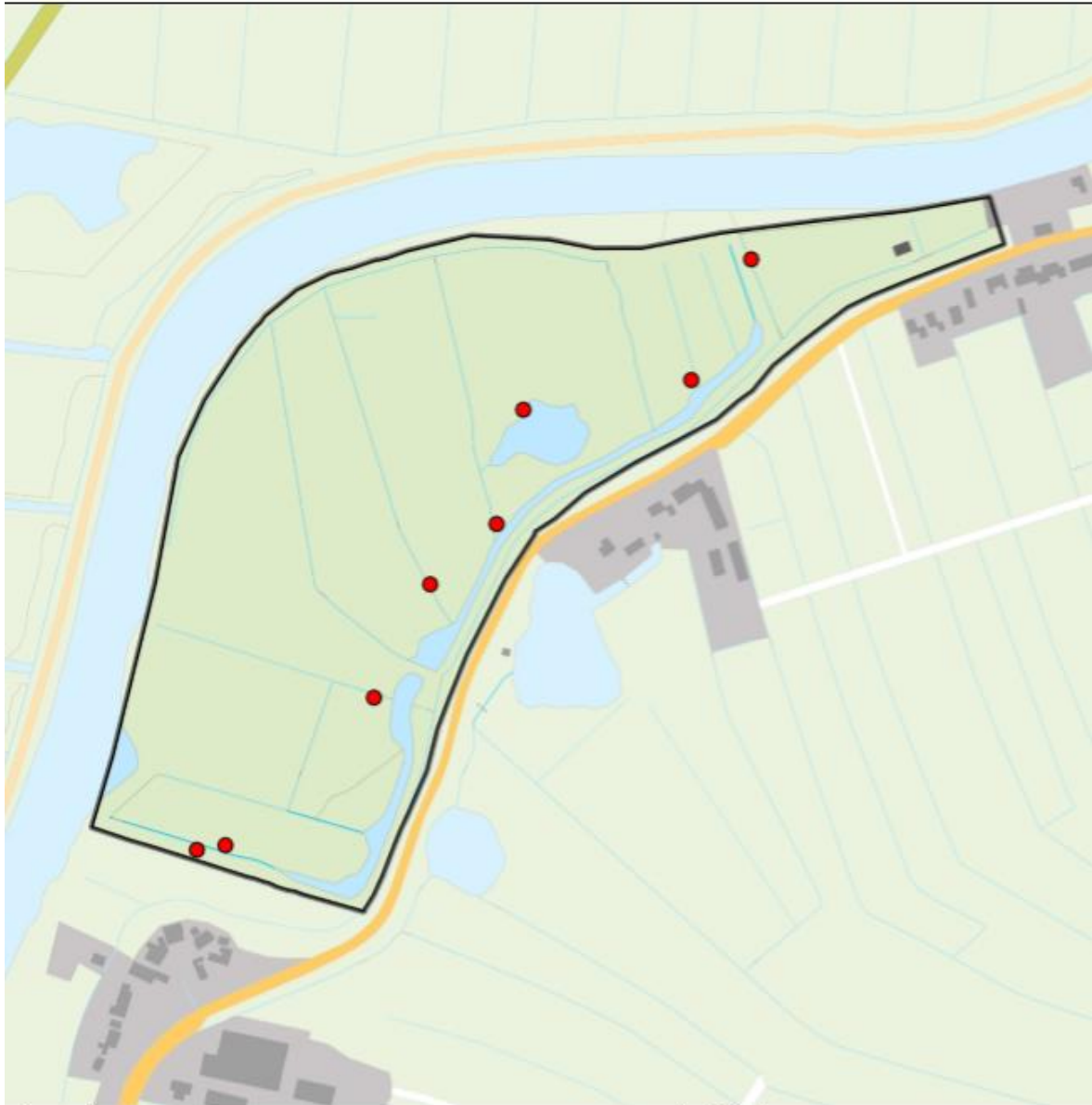
Periode:  
2020

Telgebied:  
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	selzoen		datumg.	datumgrens
man	X	X	X					2	1	15-5 t/m 30-6	1000



# Meerkoet 8 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4124 Zwarte Noord



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	afstand
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 10-6 500



## Scholekster 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

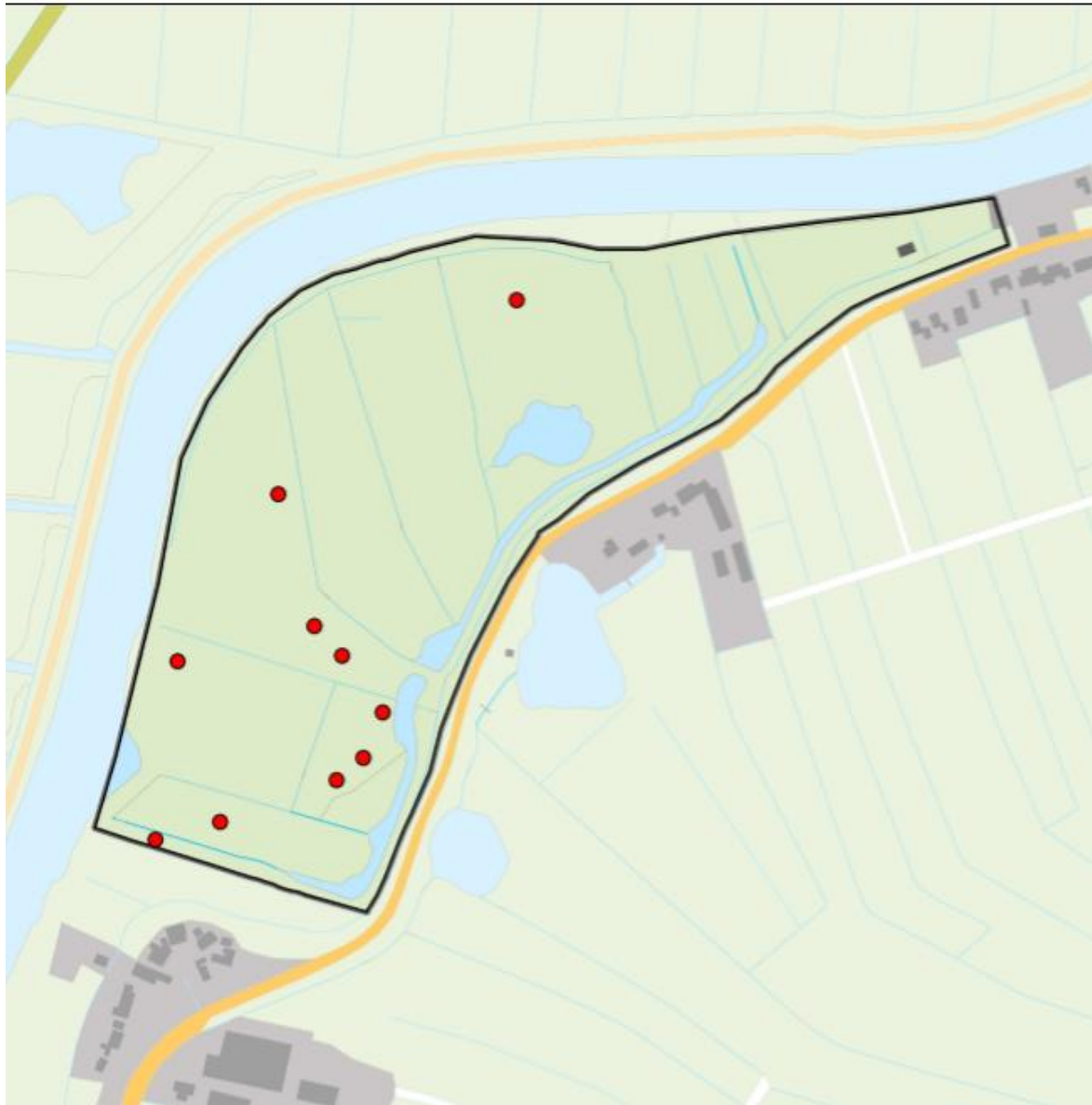
Periode:  
2020

Telgebied:  
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	pear	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
.	X	X	X					2	1	30-4 t/m 10-6	1000



# Kievit 10 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

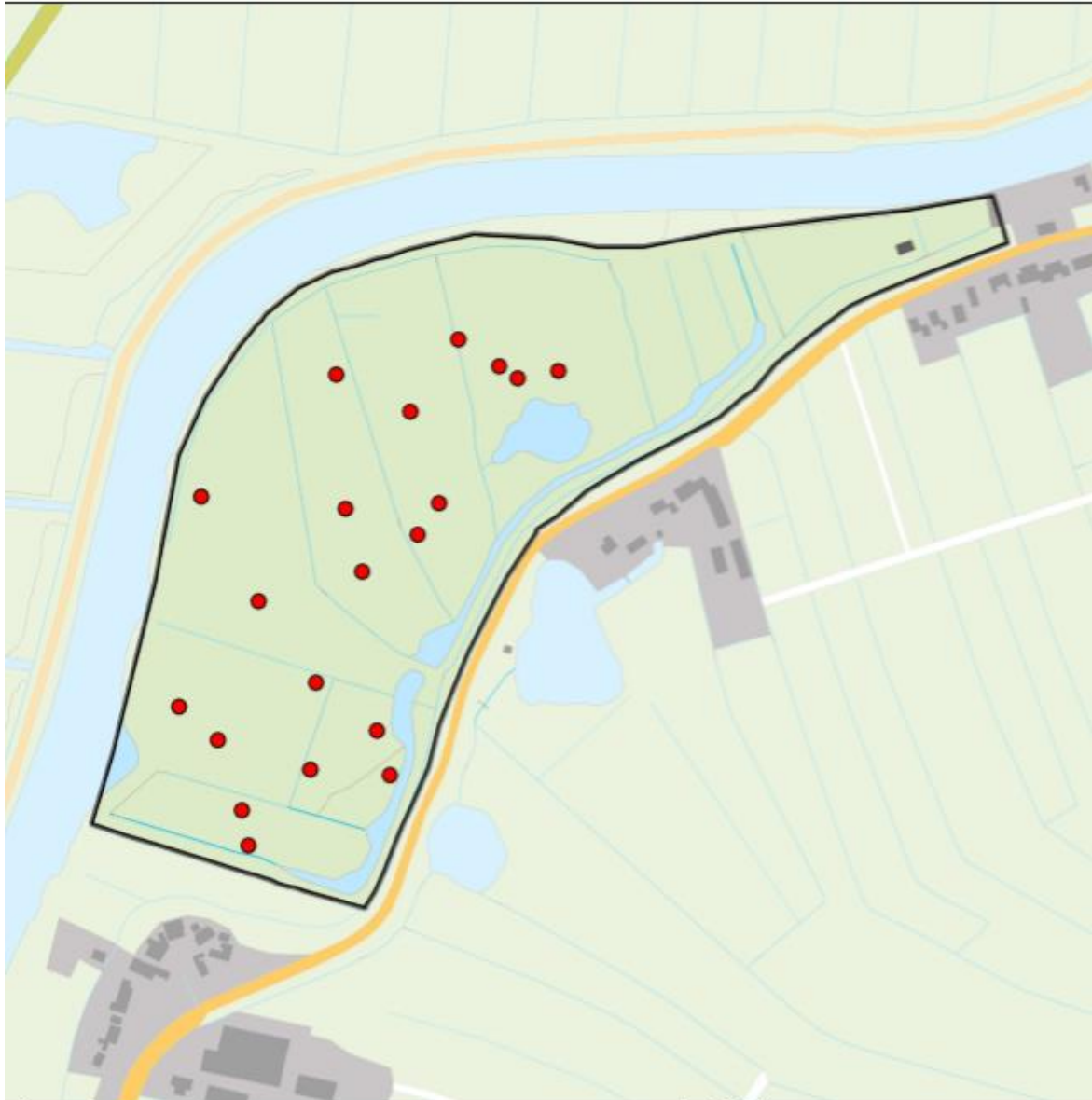
Periode:  
2020

Telgebied:  
4124 Zwarte Noord



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000



# Grutto 20 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-		
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumgrens	afstand	
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000



# Watersnip 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datum
		X	X						1	20-4 t/m 30-6	1000
X	X								1	15-5 t/m 30-6	1000



## Tureluur 5 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	selzoen		datump.	datumgrens
-	-	X	X	-	-	-	-	2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	-	-	-	-	-	-	2	1	15-5 t/m 15-6	1000



## Rietzanger 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:

2020

Telgebied:

4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimasi binnen		fusie-		
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1	25-4 t/m 10-7	200





# Witte Kwikstaart 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

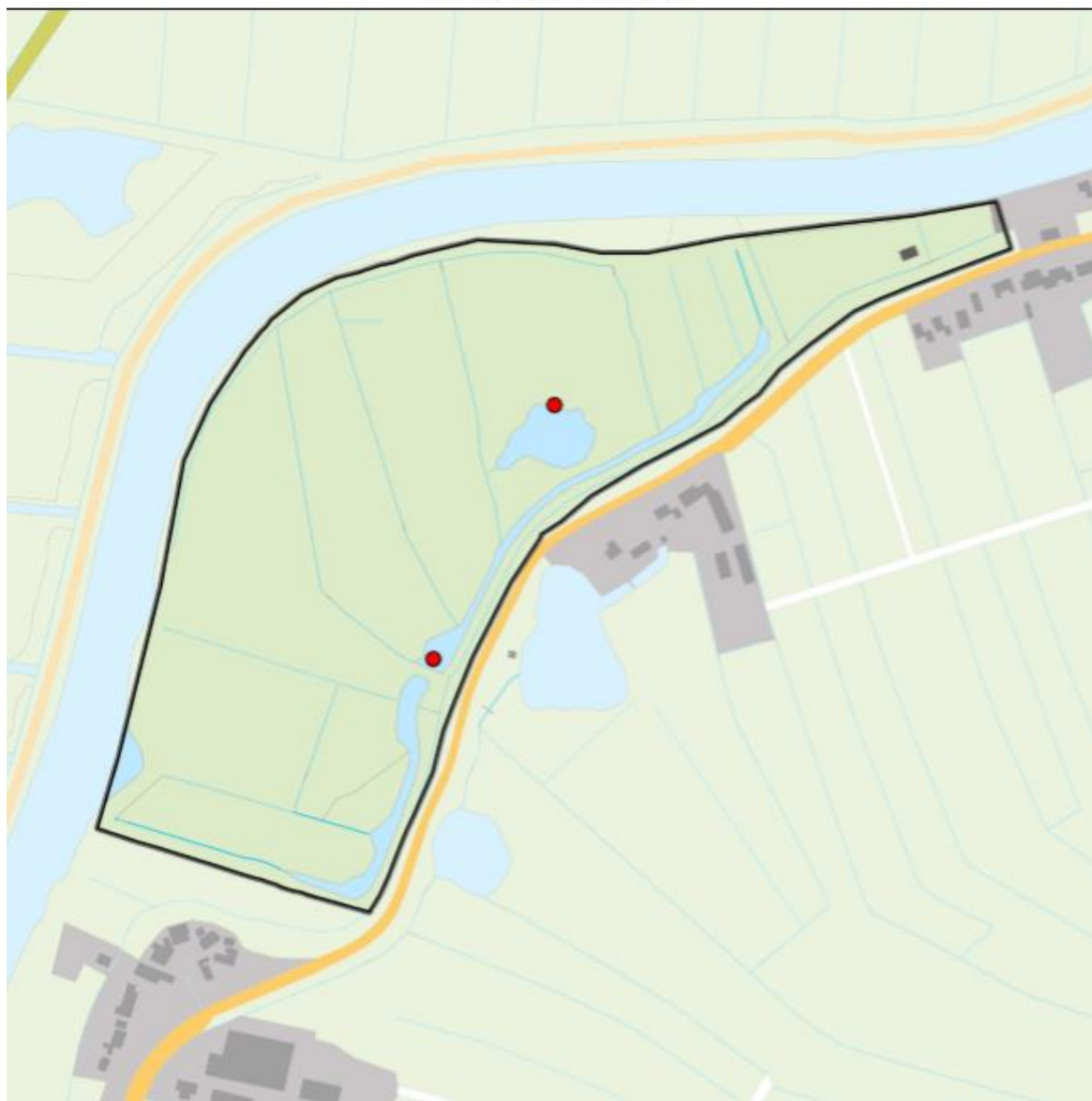
**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-7	300



## Rietgors 2 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
4124 Zwarte Noord


geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen datum		datumgrens
.	X	X	X		1-6	7-13	14+	1	15-4 t/m 30-6	200



# Slobeend 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adult	pair	territoria	nest	migrant	1	2	3	selzoen		datumgrens	
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 30-6	1000



## Krakeend 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:

2020

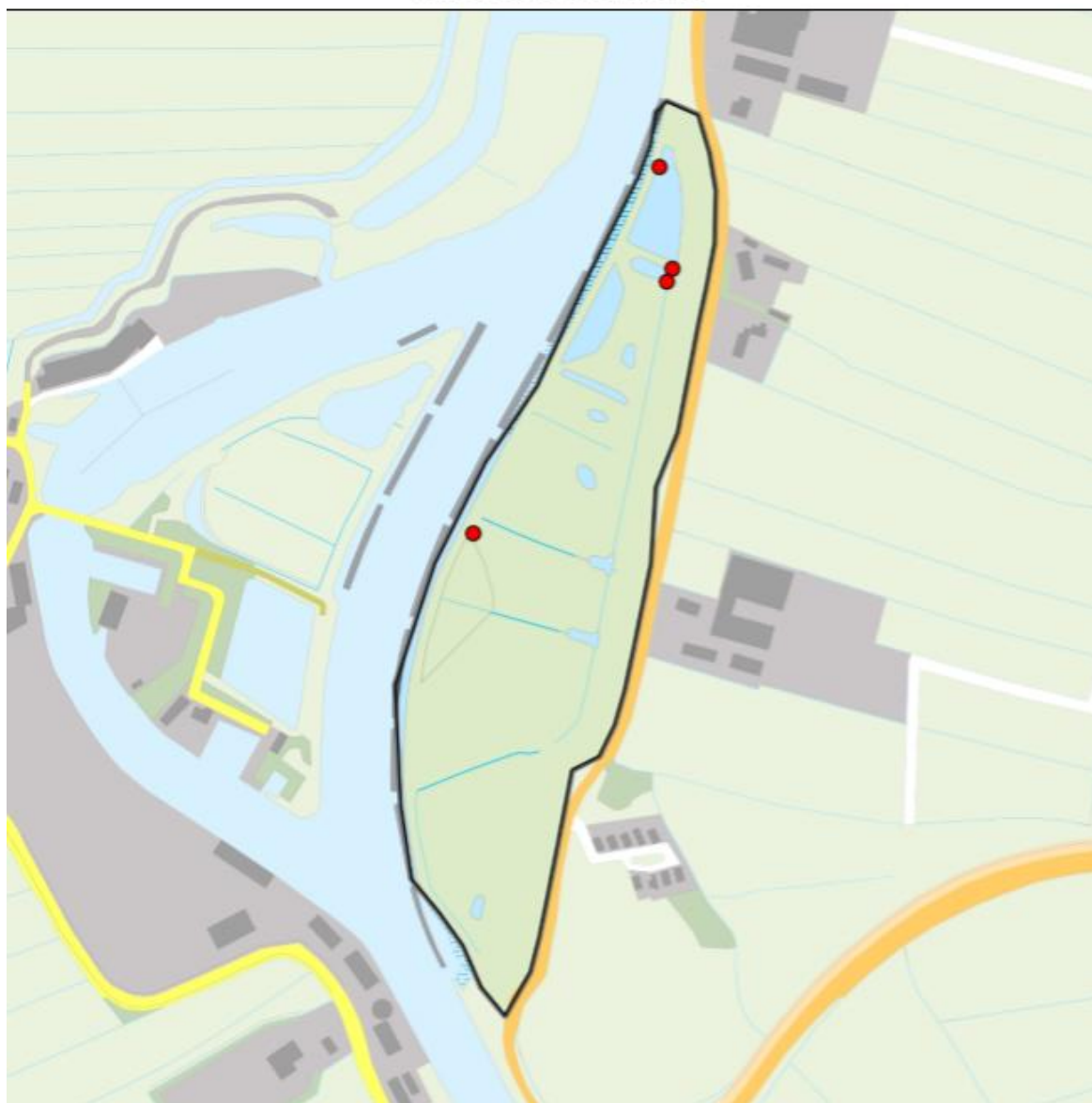
Telgebied:

4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fuele-afstand	
adult	pair	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000



## Wilde Eend 4 territoria



*Legenda:*  
 Telgebied  
 Geldig territorium

*Periode:*  
2020

*Telgebied:*  
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000



# Waterhoen 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

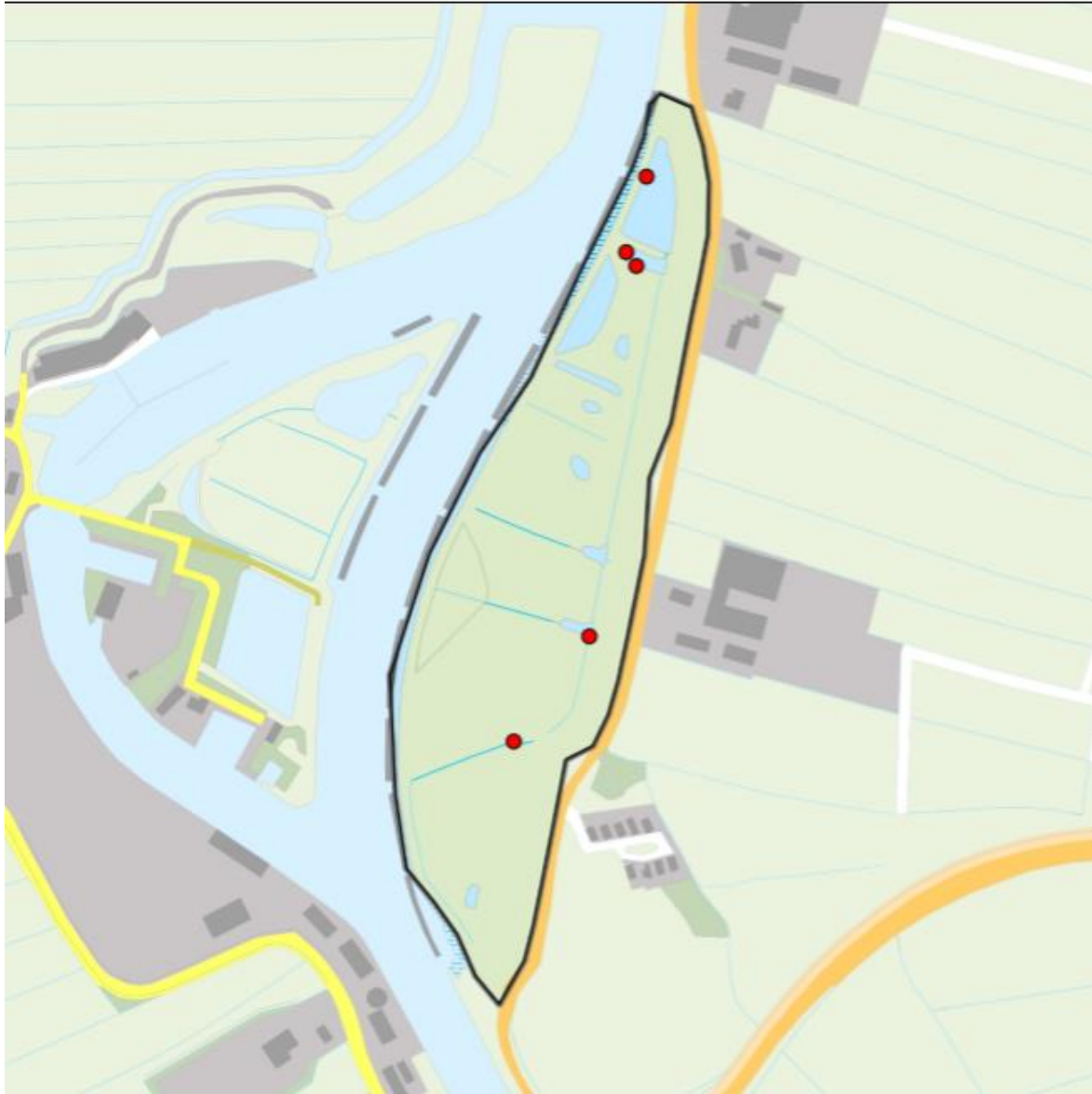
**Periode:**  
 2020

**Telgebied:**  
 4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	afstand
X	X	X	X					1	20-4 t/m 15-6	300



## Meerkoet 5 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

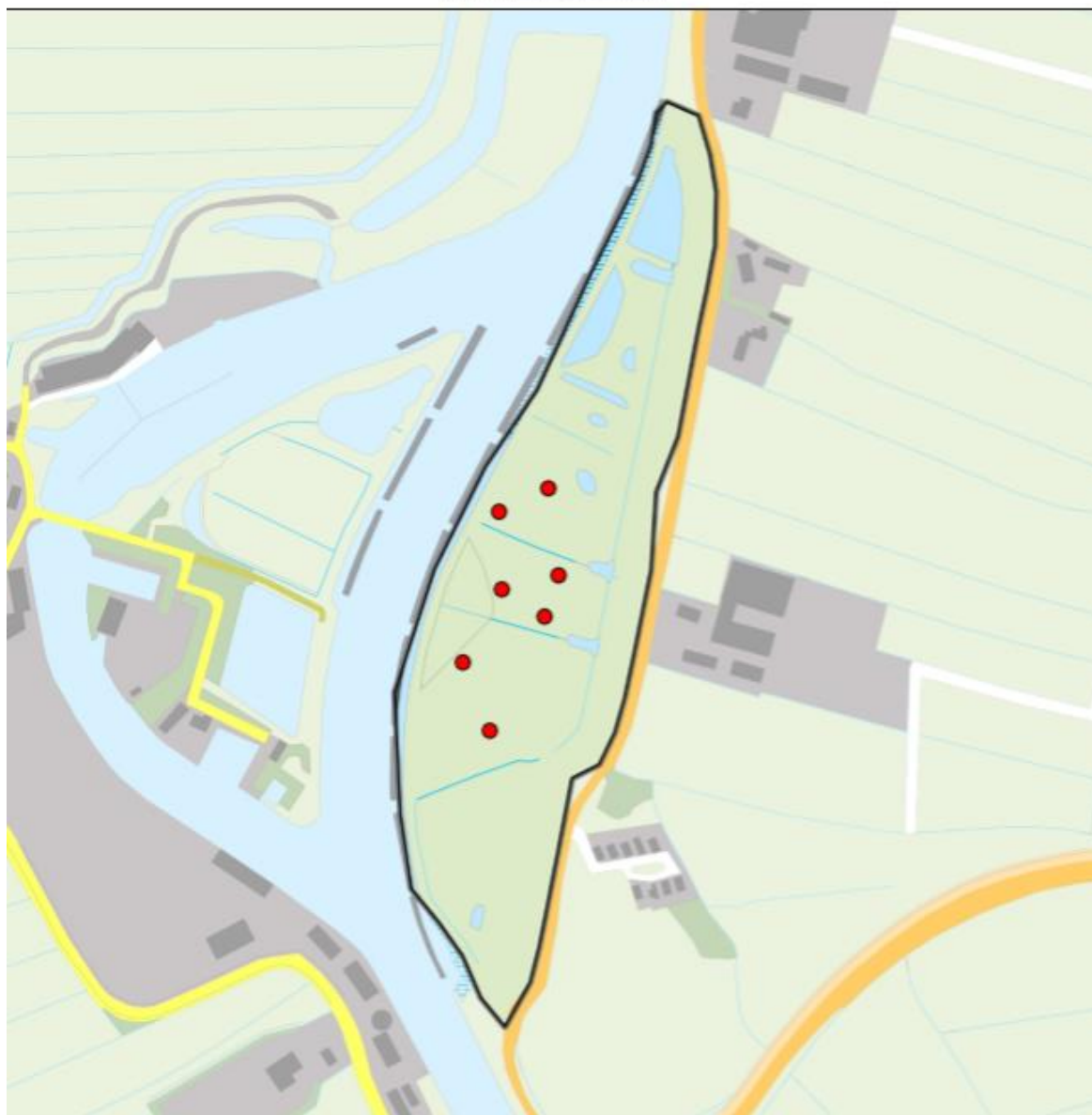
**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	pair	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 10-6	500



# Kievit 7 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens		fucle-afstand
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000





## Tureluur 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:

2020

Telgebied:

4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adult	pair	territoria	nest	migrant	1	2	3	selzoen		datumg.	
		X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X							2	1	15-5 t/m 15-6	1000

Sovon

0 0.1 0.2 km



1 / 1

## Kleine Karekiet 2 territoria



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens		fusie-afstand
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	
.	.	X	X	JA	1-9	10-13	14+		1	5-5 t/m 10-7	100



## Grote Canadese Gans 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucle-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	selzoen			datumg.
	X	X	X					2	1	1-4 t/m 30-6	2500



Sovon



1/1

## Bergeend 1 territorium



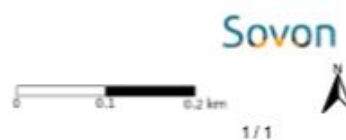
Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geïdige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	afstand	
.	X	X	X					2	1	30-4 t/m 15-7	2500



1/1

# Slobeend 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 30-6	1000





1 / 1

# Krakeend 4 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000



Sovon



1 / 1

## Wilde Eend 5 territoria

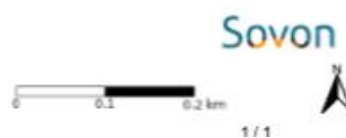


**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens		fucie-afstand
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
maan	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000



# Kuifeend 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
man	X	X	X					2	1	15-5 t/m 30-6	1000





## Fazant 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	selzoen			datumg.
man	X	X	X					2	1	1-2 t/m 30-6	300



# Bruine Kiekendief 1 territorium



**Legenda:**  
 Telgebied  
 Geldig territorium

**Periode:**  
2020

**Telgebied:**  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
-	X	X	X					3	2	20-4 t/m 30-6	1000



## Waterhoen 3 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fuele-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X						1	20-4 t/m 15-6	300



Sovon





1 / 1

## Meerkoet 7 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-		
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 10-6	500



Sovon





1 / 1

# Scholekster 1 territorium



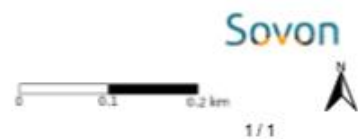
Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	pair	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	X	X	X					2	1	30-4 t/m 10-6	1000





1 / 1

## Kievit 5 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fuctie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000



## Kleine Plevier 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg


geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	pair	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datum		
X	X	X	X					2	1	15-5 t/m 15-7	1000
										1-8 t/m 30-6	1000



## Grutto 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucie-afstand	
adult	paar	territoria	neet	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000



Sovon



1/1



## Tureluur 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X	.	.	.	.	2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	.	.	.	.	.	.	2	1	15-5 t/m 15-6	1000



# Rietzanger 3 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen			normbezoeken			minimaal binnen		facie-afstand
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	
		Y	X	10	1,5	7,10	11+	1
								20-4 t/m 10/7
								200



Sovon

1 / 1

## Kleine Karekiet 7 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	datumgrens		
-	-	X	X	JA	1-9	10-13	14+	1	5-5 t/m 10-7	100



Sovon



1 / 1

## Rietgors 3 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Geldig territorium

Periode:  
2020

Telgebied:  
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen			normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3			
	X	X	X		1-6	7-13	14+	1	15-4 t/m 30-6	200



Sovon



1 / 1

